

EN HÅLLBAR REGION MED KÄRNVERKSAMHETERNA I FOKUS

KRISTDEMOKRATERNAS BUDGET FÖR 2023

K
D

STHLM

**EKONOMI
SJUKVÅRD
TRAFIK
REGIONAL UTVECKLING
KULTUR**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

4. Den ekonomiska utvecklingen i Sverige

5. Effektivisering för nämnder och bolag för att kunna fortsätta satsa på kärnverksamheten

6. En sjukvård med människovärdet i centrum

6. Utmaningar i hälso- och sjukvården
7. Högspecialiserad vård räddar liv
7. Forskning och kunskapsstyrning utvecklar vården
8. Kompetensförsörjning för kvalitetssäker vård med god arbetsmiljö
9. Fokus på de stora folksjukdomarna
10. Cancerscreening i framkant
10. Många cancerfall kan förebyggas
11. Tidig upptäckt räddar liv
11. Vaccin för att undvika sjukdom
12. En tillgänglig primärvård
13. Tillgänglighet via 1177 Vårdguiden för en effektiv sjukvård
14. En värdig äldreomsorg
15. Kommunalisera hemsjukvården
15. En stärkt prehospital vård
15. Ökad tillgänglighet till akutsjukhusen
16. Barn och ungas psykiska hälsa
17. Dags att lyfta kvinnoomsorgen
18. En trygg förlossningsvård
19. Vårdval för en mer tillgänglig sjukvård
20. Idéburen vård
20. Frihet att välja hjälpmedel
21. Fastigheter för framtida behov

22. Kollektivtrafik

22. En trygg kollektivtrafik
24. En innovativ kollektivtrafik
26. En tillgänglig kollektivtrafik
27. En färdtjänst att lita på
28. Anropsstyrd kollektivtrafik
28. En levande pendelbåts- och skärgårdstrafik
29. Framtidens hållbara trafik

30. Regional utveckling för en attraktiv och hållbar tillväxtregion

30. Energiförsörjning i Region Stockholm
30. Förhandla med stat och kommuner gällande el-vägar
31. Trygga och utveckla flygets möjligheter
32. Utred trafiklösning Järna/Norvik väg 73
32. Minskad bidragsgivning och medlemskap
32. Söpa 1 procentmålet för kultursatsningar vid nybyggnation
33. Region Stockholms hållbarhetsarbete
33. Stärk satsningar på resursoptimering och cirkulära materialflöden
33. Hårdare krav vid upphandlingar för att påverka utsläpp av CO2 och miljögifter
33. Utfasning av icke-nödvändiga och minskning av nödvändiga kemikalier
33. Långsiktiga investeringar i kollektivtrafiken och alternativa drivmedel

35. Kultur

35. Fortsatt stöd till kulturen som drabbats hårt av covid-19-pandemin
35. Stärk satsningar på bibliotek och läsförmedlande aktiviteter
35. Stärka arbetet med folkbildningen
35. Vårda och värna vårt kulturarv
35. Värna kulturens frihet
36. Utveckla Kultursamverkansmodellen

DEN EKONOMISKA UTVECKLINGEN I SVERIGE

Konjunkturinstitutets prognos från september pekar mot att inflationen (KPIF) i Sverige hamnar runt 7,7 procent 2022, vilket är den högsta inflationen sedan 1991. Den höga inflationen och inflationsförväntningarna har lett till en penningpolitisk omläggning med flera höjningar av styrräntan som i början av 2023 förväntas vara 2,25 procent.

Konjunkturprognoserna pekar mot att tillväxten bromsar in och att Sverige kommer att befinna sig i en lågkonjunktur 2023 med risk för att det försämrade konjunkturen kvarstår under flera år. Investeringarna inom offentlig sektor kan förväntas mildra nedgången. Det finns dock betydande strukturella problem gällande långtidsarbetslöshet och bakomliggande matchningsproblematik mellan tillgången och efterfrågan på olika kompetenser. Sverige har dessutom under flera år tappat i relativt välbefinnande mätt som både BNP per capita och BNP per arbetad timme. Sverige ligger nu runt genomsnittet vad gäller flera konkurrensfaktorer med stor påverkan på produktivitetens utvecklingen, som tillgången till kapital och infrastruktur, och trenden pekar fortsatt åt fel håll.

Sammanfattningsvis råder det samsyn om att BNP-tillväxten de kommande åren faller från en hög nivå, att inflationen är hög även under 2023 men på en lägre nivå än 2022 samt att styrräntan stiger.

Den höga inflationen i stora delar av världen dämpar den globala konjunkturen och avmattningen blir alltmer tydlig. De europeiska ekonomierna har tillfälligt haft en relativt god tillväxt men läget försämras givet den snabba prisutvecklingen på energi och insatsvaror. För att hejda inflationen förväntas penningpolitiska åtstramningar i de flesta länder, vilket i sin tur leder till en ytterligare dämpad ekonomisk utveckling till följd av det snabbt förhöjda ränteläget.

Efter två år av pandemi var bedömningen att regionernas ekonomi skulle stabiliseras. Dessvärre initierade Ryssland ett anfallskrig i Ukraina som utöver ett stort mänskligt lidande resulterat i höga energi- och bränslekostnader och därtill en stigande inflation. De ekonomiska utsikterna för 2023 är oroliga.

Det är en effekt av den räntepolitik som Riksbanken driver i ett försök att dämpa ekonomin och därmed också inflationen. Hur mjuk eller hård lågkonjunkturen blir är inte helt säkert. De räntehöjningar vi hittills sett, och som kommer fortsätta, tar åtminstone sex till nio månader innan de får en realiserad effekt på ekonomin.

Regionen drabbas av högre pensionskostnader nästa år med anledning av det nya pensionsystemet. Det nya pensionssystemet innebär att de förmånsbestämda pensionerna avvecklas och därmed får alla som anställs från och med 2023 en premiebestämd pension. Premiebestämd pension innebär att arbetsgivaren sätter av en summa till de anställdas tjänstepensioner varje månad och därmed får ökade möjligheter att förutse uppkomna pensionskostnader. För Region Stockholm innebär detta mer än dubbla pensionskostnader för 2023 och 2024. Enligt Rådet för kommunal redovisnings (RKR) beräkningsgrunder driver inflationen tillfälligt upp pensionskostnaderna som sammantaget beräknas öka med 4,5 miljarder kronor mer än planerat år 2023 och med 4,6 miljarder kronor mer än planerat 2024. År 2025 prognostiseras inflationstakten vara betydligt lägre och pensionskostnaden beräknas uppgå till 7,4 miljarder kronor, vilket är i linje med planerad nivå för året. Utöver anslagen ersätts nämnderna för de tillfälligt högre pensionskostnaderna. Hälso- och sjukvårdsnämnden ska inom ramen för sina avtal med utförare i egen regi, samt genom medlemsbidrag till Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje, föra vidare ersättning för den högre pensionskostnaden. Trafiknämnden ska på motsvarande sätt ersätta bolagen inom SL-koncernen.

Statens finanser uppvisar överskott om 80 miljarder samt statsskuld runt 30 procent. Konjunkturedgången har även skett långsammare än beräknat vilket lett till att skatteintäkterna överträffat prognoserna. Regionen besitter en buffert i form av resultatutjämningsreserv som kan användas vid kris eller kraftig lågkonjunktur.

I Regeringens budgetproposition för 2023 presenterades ett ökat stöd till landets kommuner och regioner. Genom ökade generella och riktade statsbidrag ser Region Stockholm ut att få ca 1 miljard kronor i statsbidrag, vilket blir ett viktigt tillskott för Regionen.

Kristdemokraterna i Region Stockholm är kritiska till statens skatteutjämningsystem då det begränsar regionens möjlighet att bedriva och satsa på kärnverksamheter så som hälso- och sjukvård och kollektivtrafik. Region Stockholms utgifter inom det kommunalekonomiska utjämningsystemet budgeteras öka med nära 2,5 miljarder kronor under 2023 jämfört med budget 2022 och sedan ytterligare med 573 respektive 627 miljoner kronor 2024 och 2025. De högre utgifterna beror främst på att tillfälliga statsbidrag upphör samt på att införandebidraget inom kostnads-utjämnningen upphör. Det kommunalekonomiska utjämningsystemet för-sämrar Region Stockholms förutsättningar att bedriva sin kärnverksamhet. Den sammantagna utgiften för det kommunalekonomiska utjämningsystemet uppgår 2023 till 5 miljarder kronor, vilket i jämförelse motsvarar omsättningen för hela Södersjukhuset AB. Utgiftsökningen mellan 2022 och 2023 motsvarar mer än omsättningen för Södertälje Sjukhus AB.

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet bör vara ett ansvar för staten och inte ett ansvar för Region Stockholm, som enda region av 21 regioner är nettobetalare. Det är även anmärkningsvärt att Region Västra Götaland och Region Skåne är största mottagare. I längden är det ohållbart att Region Stockholm som enda nettobetalare betalar utjämning till rikets andra och tredje största region.

I den oroliga tid som beskrivs ovan lägger Kristdemokraterna i Region Stockholm en budget i balans med en oförändrad skattesats på 12,08 kronor, med syfte att möta de stora behov som finns inom såväl sjukvården som inom kollektivtrafiken.

Tabell 1. Ekonomiska nyckeltal 2021-2026

	Utfall 2021	Prognos 2022	Prognos 2023	Prognos 2024	Prognos 2025	Prognos 2026
BNP i världen	6,1	2,8	2,4	3,1	3,2	3,1
BNP i USA	5,7	1,7	0,8	1,8	2,1	2,1
BNP i euroområdet	5,2	3,1	0,1	1,8	1,9	1,7
Styrränta i USA**	0,30	4,30	4,30	3,80	3,30	2,80
Styrränta i euroområdet**	0,00	2,30	2,50	2,00	1,80	1,80
KPI i världen***	4,7	7,4	4,8	3,8	3,4	3,3
KPI i USA***	4,7	8,1	3,9	2,4	2,3	2,3
KPI i euroområdet***	3,5	7,9	4,6	3,0	2,5	2,2

* Fasta priser, kalenderkorrigerade världen, procentuell förändring.

** Procent. Vid årets slut.

*** Genomsnittliga konsumentprisökningar i procent

Källor: IMF, Riksbanken, SCB, Konjunkturinstitutet (2022-09-28)

Effektivisering för nämnder och bolag för att kunna fortsätta satsa på kärnverksamheten

Samtliga nämnder och bolag har under 2022 arbetat med att minska sina administrativa kostnader, bland annat genom ökad samverkan, samordning och användning av digitala verktyg, liksom genom minskad användning av lokaler. Fortsatta effektiviseringar av administration och lokaler krävs för att ge större utrymme till kärnverksamheten, med hänsyn till att Region Stockholms verksamheter har olika förutsättningar, har arbetat olika mycket med att effektivisera sin administration och använder administrativa resurser som direkt stöd till kärnverksamheten i olika stor utsträckning. Varje nämnd och bolag ska i sin verksamhetsplan för 2023 ange en särskild budget för administrativa kostnader och redogöra för hur kostnadsutvecklingen ska begränsas. Regionstyrelsen följer utvecklingen under året, i enlighet med indikatorn om att de administrativa kostnaderna ska minska. Kristdemokraterna yrkar på att administrationen i Region Stockholm ska minska med minst 5 procent under 2023.

EN SJUKVÅRD MED MÄNNISKOVÄRDET I CENTRUM

En fungerande hälso- och sjukvård är välfärdens kärna. Kristdemokraterna anser att hälso- och sjukvården ska utgå från att varje människa är unik och att alla människor har samma absoluta och okränkbara människovärde. För Kristdemokraterna genomsyrar förhållningssättet att systemen finns till för människan, inte tvärtom. Utöver liv och hälsa är trygghet, tillit och självbestämmande viktiga värden att verka för inom hälso- och sjukvården. Det innebär att vården ska ha en helhetssyn på människan som tar hänsyn till såväl kroppsliga som själsliga och andliga behov.

Subsidiaritetsprincipen – att beslut ska fattas på den nivå som är närmast de som berörs av besluten – är central inom kristdemokratins. För att skapa en så god vård som möjligt tror vi att fler beslut ska föras ut från politiken och tillbaka till professionen. De som arbetar inom sjukvården ska känna att de har makten och ansvaret att vara med och utforma morgondagens sjukvård. Vi vill skapa ett arbetsklimat där varje medarbetare känner en lust och ett ansvar att vara med och utveckla och förbättra hälso- och sjukvården. Kristdemokraterna menar att hälso- och sjukvården ska vara solidariskt finansierad och behovsstyrd. En hälso- och sjukvård byggd på människovärdes- och behovsprincipen kräver prioriteringar. Med detta följer en avgränsning mot de åtaganden som inte omfattas av en solidarisk finansiering. Sådana insatser bör den enskilde själv välja, finansiera och prioritera. Samtidigt är det ett underbetyg för den solidariskt finansierade vården att människor är beredda att betala även för privat vård. Den solidariskt finansierade hälso- och sjukvården ska vara ändamålsenlig och kostnadseffektiv, bygga på patientsäkerhet och vara baserad på kunskap och beprövad erfarenhet. Vår gemensamma hälso- och sjukvård ska kännetecknas av kvalitet, kontinuitet och valfrihet. Flera olika vårdgivare kan stimulera till nytänkande och tillföra vården nya dimensioner. Privata, kooperativa och ideellt drivna alternativ ska ges förutsättningar att utvecklas.

Vården ska vara jämlik och tillgänglig för hela befolkningen. Även människor som har svårt att nyttja sin valfrihet ska ha tillgång till en god, trygg och värdig vård. Varje människas absoluta och okränkbara människovärde ska präglara ramar, regler och praktik inom det medicinsketiska området.

Utmaningar i hälso- och sjukvården

Stockholms län är en av Europas snabbast växande storstadsregioner, med cirka 38 000 fler invånare varje år. Den största ökningen märks i de yngre och äldre åldrarna. Stockholmare lever allt längre, de överlever sjukdomar som inte tidigare gått att bota och den digitala utvecklingen gör det möjligt för patienterna att bli alltmer delaktiga i sin egen vård. Den förändrade demografin gör att vårdbehoven under kommande år förväntas öka, samtidigt som stora pensionsavgångar väntar bland hälso- och sjukvårdens personal. En stor utmaning är att attrahera rätt kompetenser till rätt vårdnivå och att behålla regionens medarbetare. Fler ska vilja ha regionen som arbetsgivare och fler ska vilja och orka arbeta heltid. För att hälso- och sjukvården ska fungera väl framöver behövs satsningar på fler medarbetare, med rätt utbildning och kompetens. Allt fler lever allt längre, vilket kräver mer vård. Tack vare vårdutveckling och forskning kan många svåra sjukdomar antingen botas helt eller behandlas. Växande vårdbehov och större möjligheter att behandla ställer frågan om prioriteringar på sin spets och om vad som ska ingå i det offentliga åtagandet. En generellt högre utbildningsnivå i befolkningen medför därtill att patienter ställer allt större krav på delaktighet, vilket vi anser är rimligt. Samtidigt som delaktighet kan leda till bättre vårdresultat finns det utmaningar med missvisande eller felaktig medicinsk information på nätet.

En stor utmaning för hälso- och sjukvårdens finansiering i Stockholm är det kommunala utjämningsystemet. Kristdemokraterna i Region Stockholm anser att utjämningsystemet ska finansieras via statsbudgeten så att Regionen ges full rådgivning över de egna skatteintäkterna. Det krävs för att skapa en långsiktig ekonomisk planering. Avgifterna för det kommunalekonomiska utjämningsystemet förväntas uppgå till drygt 10 miljarder kronor de kommande två åren. Det kommunalekonomiska utjämningsystemet försämrar avsevärt Region Stockholms förutsättningar att bedriva verksamhet.

Högspecialiserad vård räddar liv

Region Stockholm är en stark aktör inom nationell högspecialiserad vård och erbjuder vård till patienter från andra län och länder, vilket ger en volym i verksamheten som bidrar till hög kvalitet för invånarna i Stockholms län. På världsledande Karolinska Universitetssjukhuset bedrivs flera av Sveriges mest högspecialiserade vårdområden som även bidrar till Stockholms läns och landets konkurrenskraft. Karolinska har rankats av den amerikanska tidskriften Newsweek som världens åttonde bästa sjukhus, som bygger på sammanvägda resultat från patientenkäter, medicinska resultat och rekommendationer från sjukvårdens medarbetare.

Kristdemokraterna ser med oro på att utvecklingen av nationell högspecialiserad vård brottas med utmaningar för att uppnå målet om ökad patientnytta. Förutsättningarna för forskning, utbildning, utveckling och innovation (FoUUI) påverkas också starkt. Erfarenheterna så här långt visar att den snabba sekventiella arbetsprocessen riskerar att ge oönskade effekter på helheten för vården, som till del ännu är svåra att överblicka. Nuvarande vårdvolym och uppgifter om vårdkvalitet hos nuvarande utförare utgör inte en tydlig faktor för bedömning inför tilldelning av NHV-tillstånd. Det finns ingen inbyggd kontrollmekanism i nuvarande system såsom tidsbegränsade tillstånd eller annan systematisk och regelbunden prövning av tillstånden. Den största regionala utmaningen för den nationella högspecialiserade vården bedöms vara inom områden där regionen saknar tillstånd, eller riskerar att inte erhålla framtida tillstånd. Region Stockholm tillsammans med Karolinska Institutet och andra institutioner i regionen står för knappt hälften av den nationella forskningsproduktionen, och en fjärdedel av sjukvården. Avsaknad av tillstånd inom till exempel hjärtsjukvård, barnsjukvård eller neurologisk vård riskerar att allvarligt försämra möjligheter till utveckling och forskning inom dessa områden samt de vårdkedjor som är beroende av dem.

Vidare saknas det en tydligt formulerad målbild för utformningen av vård- och FoUUI-uppdraget vid de olika universitetssjukhusen i landet. Det finns nu betydande nationell och internationell erfarenhet av nivåstrukturer. Kristdemokraterna vill se en nationell utvärdering av den nuvarande processen i syfte att utveckla systemet i riktning mot ökad patientnytta och stärkt systemperspektiv. Ett sänkt tempo i genomförandet skulle ge systemet möjlighet att kunna justera för oförutsedda negativa effekter.

Karolinska Universitetssjukhuset, tillsammans med Karolinska Institutet, utgör navet i ett unikt Life Science-kluster som främjar samverkan mellan forskning, näringsliv, utbildning och vård. Ett exempel på detta är inrättandet av Precisionsmedicinskt centrum Karolinska, PMCK, som skapar möjligheter att omsätta spetsforskning och snabb teknikutveckling till konkret patientnytta. Genom samverkan mellan utförare och vårdgrenar nås mesta möjliga effekt för patienterna. De stora mängder data som samlas in skapar nya möjligheter till forskning och utveckling av behandlingsmetoder. En förbättrad digital infrastruktur är en nödvändighet för att kunna tillgodogöra den hälsodata som samlas in.

Forskning och kunskapsstyrning utvecklar vården

Kristdemokraterna arbetar för att Stockholms län ska vara en internationellt ledande region för forskning, innovation, Life Science och utveckling. Forskningen i regionen utvecklar verksamheterna till nytta för patienterna samtidigt som länets attraktionskraft stärks. Forskning banar väg för bättre diagnostik, vård, trafik och hälsa. I Region Stockholms verksamheter genomförs som bäst ett innovations- och forskningslöfte, i syfte att Sveriges och länets konkurrensfördelar ska tas tillvara genom tillgången till biobanker, kvalitetsregister samt patient- och hälsodata.

Forskningen ska vara bred och fri, samtidigt som det är viktigt att forskningen möjliggör för kunskap inom områden med idag otillräckliga kunskapsstöd. Det kan exempelvis handla om sällsynta diagnoser, hur diagnostisering och behandling av vissa sjukdomar kan skilja sig åt mellan män och kvinnor eller forskning kring sjukdomar som i större utsträckning drabbar kvinnor. En viktig del för att stärka forskning och utveckling inom primärvården sker inom Akademiskt Primärvårdscentrum.

ME/CFS är en av världens mest funktionsnedsättande sjukdomar och kunskapsläget kring sjukdomen är i nuläget lågt. Internationellt har forskningen tagit fart de senaste åren och en rad behandlingsmetoder prövas och utvärderas. Det behövs mer forskning kring sjukdomens orsaker, samt vilka behandlingsmetoder som kan utvecklas. ME/CFS förekommer i olika svårighetsgrad och en fjärdedel av patienterna är bundna till sina hem eller sängliggande. Vården för ME/CFS-sjuka behöver fortsatt prioriteras, för att utifrån tillgänglig kunskap på bästa sätt hjälpa de drabbade.

Vänsterstyret har inför 2023 valt att lägga ned Vårdens kunskapsstyrningsnämnd och således prioritera ned kunskapsstyrningen i ett läge när arbetet blir en allt viktigare del i vårdens utveckling. Kunskapsstyrningen i vården bidrar nämligen till att patienter får en likvärdig och evidensbaserad vård över hela länet, inte minst genom att ge beslutsstöd i mötet med patienten. Kunskapsstyrningen bidrar även till att resurserna prioriteras på bästa sätt. När vården utvecklas och blir alltmer avancerad och individanpassad kan allt fler vårdas och botas. Samtidigt är resurserna begränsade. Då behövs ett politiskt engagemang att lyfta fram frågan och stödja sakkunniga i deras arbete att ta fram välgrundade ställningstaganden kring prioriteringar i vården. Här behövs ett tydligare statligt ansvar för att få ett bättre helhetsgrepp om vårdens kunskapsstyrning.

De regionala programområdena, RPO, i samverkan med det nationella programområdet, NPO, har en nyckelroll i hur ny kunskap ska nå ut till verksamheterna. För att bättre kunna utvärdera den vetenskapliga evidensen, utfärda rekommendationer och ta fram beslutsunderlag för införande eller utfasning av metoder och processer spelar det så kallade Metodrådet Region Stockholm-Gotland en viktig roll.

Kompetensförsörjning för kvalitetssäker vård med god arbetsmiljö

Region Stockholm är en av Sveriges största arbetsgivare och de anställda är regionens allra främsta tillgång. Regionen behöver bli bättre som arbetsgivare för att få personal att trivas och utvecklas. För att vårddyrket ska bli mer attraktivt och för att erfarenhet ska premieras är det angeläget att de anställda inom hälso- och sjukvården erbjuds vidareutbildning och tydligare karriärvägar. Vi kristdemokrater har under den gångna mandatperioden säkerställt att 400 sjuksköterskor per år fått genomgå specialistutbildning på betald arbetstid. Regionen ansvarar också för läkarnas allmäntjänstgöring, AT, och specialiseringstjänstgöring, ST, inklusive den nya lagstadgade bastjänstgöringen, BT. För att säkra behoven framöver behöver även antalet AT och ST-platser fortsätta att öka, såväl som antalet BT-platser.

Vid rapporter om vårdplatsbrist inom sjukvården är det inte faktiska sängar som saknas. Det fattas omvårdnadspersonal för att bemanna vårdplatserna. Fenomenet finns över hela landet, men i Stockholm bör ambitionen vara att i större utsträckning lyckas hålla vårdplatser öppna. Målet ska vara en god kompetensförsörjning så att vårdplatser inte ska behöva stängas på grund av personalbrist som vid underbemanning eller sjukdomsbortfall. Det leder till mer nöjda och mindre belastade medarbetare.

Vi ser också med oro på rapporter om en tystnadskultur inom sjukvården. Så ska det inte vara. Det är av stor vikt att regionens personal, inte minst medarbetare inom vården känner sig trygga med att kunna tala ut när de upplever brister eller när exempelvis patientsäkerheten är hotad. Det behöver finnas goda förutsättningar för att slå larm om missförhållanden inom regionens ansvarsområden utan att uppleva risk för repressalier. Bara genom en heltäckande bild av vården kan vi gemensamt åstadkomma ett strukturerat förbättringsarbete.

En betydande del av arbetet inom sjukvården fylls av administrativa arbetsuppgifter och tar tid ifrån det nära patientarbetet. Många administrativa arbetsuppgifter har ett gott syfte i att mäta utfall och förbättra kvalitet. Problemet är när administration av vårdpersonal sker till bekostnad av patientkontakt och minskad vårdproduktion. Därför behöver det vara färre administrativa arbetsuppgifter och en större andel bör avlastas av kvalificerad administrativ personal. Lagstiftning som innebär nya administrativa bördor på regioner bör finansieras av staten enligt finansieringsprincipen.

Stockholm har, sett ur ett nationellt perspektiv, en stor andel vård som bedrivs i privat regi. Utbildningsinsatserna speglas dock inte inom det privata i relation till den vård de producerar. När alltmer vård sköts av privata aktörer behöver också vårdutbildningarna följa med. När vården blir alltmer specialiserad kommer det samtidigt finnas ett ökat behov av samordnade roller som både kan arbeta med ett patientnära helhetsperspektiv och med prevention av sjukdom.

Fokus på de stora folksjukdomarna

Hjärt- och kärlsjukdomar har länge varit den vanligaste dödsorsaken bland både kvinnor och män, medan en del cancersjukdomar varit den näst vanligaste dödsorsaken. Under de senaste decennierna har dödligheten i hjärt- och kärlsjukdomar, som hjärtinfarkt och stroke, stadigt minskat. Detta har i sin tur inneburit att gapet mellan de båda sjukdomsgrupperna blivit allt mindre. Siffror från 2021 visar att för första gången avled fler stockholmare på grund av cancer (4 098 personer), än på grund av hjärt- och kärlsjukdom (4 087).

Genom prevention och tidig upptäckt av riskfaktorer kan risken för insjuknande i folksjukdomar fortsatt minskas. Proaktiv och preventiv vård är mer kostnadseffektivt än aktiv vård. Primärvården har en central roll i det förbyggande arbetet och för att klara sitt breda uppdrag behöver primärvården tillföras ännu mer resurser.

Kunskapsstyrningen spelar en viktig roll i att stödja vårdgivarna i att använda bästa tillgängliga kunskap samt utveckla och förbättra tidig upptäckt och fullföljande behandling.

När det gäller hjärt- och kärlsjukdomar behövs insatser för att förbättra både primär- och sekundärpreventiv behandling, till exempel genom jämförelser i kvalitetsregistret Swedeheart, genom att styra behandlingen via Kloka listan och via utbildningsinsatser som görs från Läkemedelskommittén och Akademiskt primärvårdcentrum. Ekonomiska incitament har ökat följsamheten på vårdcentraler till de rekommendationer som givits i Kloka listan varit mycket hög.

Diabetesvården har förbättrats över tid. Med det finns behov av förbättringar. I socioekonomiskt svagare områden är förekomsten av typ 2-diabetes vanligare och vårdcentraler verkssamma i dessa områden behöver stödjas. För att nämna några exempel behövs riktade insatser för att förebygga ohälsosamma levnadsvanor, frikostigt erbjuda blodsockermätning, förbättrad läkemedelsbehandling och erbjuda vårdcentraler fortbildningsinsatser. Det är också viktigt att personer med diabetes har en namngiven kontaktperson med särskild kunskap om diabetesvården hos sin vårdgivare. Kristdemokraterna har varit pådrivande i arbetet med att ta fram en Diabetesplan för regionen, 2020–2022. Den går ut vid årsskiftet och det är viktigt att det nya styret tar frågan vidare om hur det strategiska arbetet med diabetesvården fortsatt ska fungera.

Tillgången till psykosocialt stöd i den svenska diabetesvården är inte tillräcklig. I en medlemsundersökning från Svenska Diabetesförbundet uppger 6 av 10 med diabetes i Region Stockholm, att deras livskvalitet påverkas negativt av sjukdomen. Hösten 2021 angav nästan hälften i samma grupp att de antingen har haft eller har behov av psykosocialt stöd. Patienterna träffar oftast vården en till två gånger årligen, men alla årets övriga dagar behöver de bedriva en ibland omfattande egenvård.

Psykologens roll är att erbjuda hjälp och stöd till de diabetiker som upplever svårigheter i sin sjukdom. Psykologen spelar därför en viktig roll i diabetesvården. Region Stockholms diabetescentrum har idag i snitt en psykologresurs på halvtid per mottagning. Här behövs utökade resurser för att säkerställa att alla diabetiker i behov av psykosocialt stöd också får det. Kristdemokraterna i Region Stockholm ser positivt på den nya regeringens förslag för att förbättra folkhälsan. Bland annat genom att arbeta mer med metoder som FAR (fysisk aktivitet på recept).

Kristdemokraterna yrkar:

- Ta fram en reviderad diabetesplan för att stärka diabetesvården.

Cancerscreening i framkant

Den regionala cancerplanen lyfter fram tre huvudområden för att nå en framgångsrik cancer-vård: screening, prevention och tidig upptäckt av cancer. Socialstyrelsen och RCC i samverkan har fått i uppdrag att utveckla uppföljningen och utvärderingen av de screeningprogram som finns idag, samt följa vad regionerna gör för att utrota livmoderhalscancer i Sverige. Region Stockholm ligger i framkant när det gäller införande av screeningsprogram. Tyvärr visar vänsterstyret inget intresse av att fortsätta satsa på utveckling.

Även WHO har utlyst ett globalt mål om total eliminering av livmoderhalscancer. För att få stopp på spridningen av HPV-viruset behöver kvinnor som riskerar att få livmoderhalscancer vaccineras. Kristdemokraterna har varit pådrivande i att Region Stockholm under 2021–22 genomfört en så kallad catch-up-vaccinering för 76 000 kvinnor i åldrarna 22–27 år som erbjuds gratis HPV-vaccin för att förhindra livmoderhalscancer. Satsningen är historisk och kvinnor som får HPV-vaccin skyddas mot livmoderhalscancer till 90 procent. Kristdemokraterna vill också att man fortsätter att utveckla vaccinering mot HPV-virus så att även män omfattas. Därför vill vi ge regionalt cancercentrum i uppdrag att utreda möjligheterna till HPV-vaccination för män.

Varje år drabbas nästan 9 000 kvinnor av bröstcancer. Idag överlever 8 av 10 som drabbas. Ju tidigare upptäckten görs desto större möjlighet att överleva. Därför är det av största vikt att få så många kvinnor som möjligt att delta i mammografi. Idag erbjuds mammografi från det att en kvinna fyllt 40 år till dess att hon är 74 år. Många kvinnor är friska och aktiva vid 74 års ålder och många år till. Kristdemokraterna ser positivt på att höja den övre åldersgränsen för mammografi och därför tog vi 2022 initiativet till en utredning med syftet att se över åldersgränsen. För att föra utvecklingen av mammografiscreening framåt är det viktigt att pilotprojektet genomförs inom ramen för forskning för att bedöma dess effekter.

Deltagandet i mammografi inom Region Stockholm har under många år legat runt cirka 70 procent. Under 2022 har flera initiativ till att öka deltagande gjorts, bland annat införande av SMS-påminnelser. Siffror från Bröstcentrum vid Karolinska universitetssjukhuset visar att SMS-påminnelserna ökat deltagandet med flera procentenheter. Samtidigt behövs fler åtgärder för att nå de kvinnor som inte deltar i screeningen. En sådan åtgärd är att öka tillgängligheten. Därför vill Kristdemokraterna utreda möjligheten att öppna en mammografimottagning vid Danderyds sjukhus. Det skulle öka tillgängligheten framför allt för kvinnor bosatta i de nordöstra delarna av länet, exempelvis Norrtälje. Vi vill även utreda möjligheten till mammografibuss, i syfte att bidra till ökad geografisk spridning och för att undersöka ifall det kan vara en lösning för att nå fler kvinnor i utsatta områden.

Många cancerfall kan förebyggas

Europeiska kommissionen framhåller i sin plan mot cancer att cirka 40 procent av cancerfallen går att förebygga: effektiva förebyggande strategier kan förebygga sjukdom, rädda liv och minska lidandet. Här har primärvården en viktig roll i att informera patienterna om vikten av hälsosamma levnadsvanor. Även flera regionala programområden prioriterar hälsosamma levnadsvanor i sina mål- och insatsplaner för 2022–2023.

Det preventiva arbetet som RCC deltagit i har främst bestått av olika screeningprogram och vaccination mot HPV. I pilotprojektet Levla, som startades 2021, vänder de sig nu även till skolor för att få både lärare och elever att inse vikten av levnadsvanor. Genom att kroka arm med skolvärlden kan vi minska antalet cancerfall i framtiden.

Om vi inte vidtar kraftfulla åtgärder för att förebygga cancer bedömer Europeiska kommissionen att cancerfallen kommer att öka med 24 procent fram till 2035 och därmed bli den

vanligaste dödsorsaken i EU. Statistik från 2021 visar att redan nu är cancer den vanligaste dödsorsaken bland stockholmarna. Kristdemokraterna avsätter därför medel för en regional informationskampanj med fokus på att förebygga insjuknande i cancer.

Samtliga satsningar som Kristdemokraterna vill göra på cancerprevention och screening tas inom ramen för RCC:s budget.

Tidig upptäckt räddar liv

Covid-19 pandemin har påverkat stora delar av hälso- och sjukvården. På många håll har resurser på kort tid ställts om till vård av patienter med covid-19. Även människors sökmönster till vården har påverkats. Antalet personer som upptäcks och diagnostiseras med cancer minskade under covid-19-pandemin. Antalet rapporterade tumörer minskade med 10 procent under perioden januari–oktober 2020, jämfört med samma period 2019. Den största nedgången i antalet cancerfall ser vi bland de över 60 år. Detta är mycket oroande och risken är överhängande att vi under de kommande åren ser ett ökat antal svårare fall av cancer.

Primärvården har en viktig roll i att tidigt upptäcka sjukdom, även cancer. Därför behöver primärvården rustas för att klara uppdraget. Ett exempel är att tillhandahålla riskvärderingsverktyg, som underlättar för medarbetarna att upptäcka tecken på allvarlig sjukdom.

Kristdemokraterna yrkar:

- Ge regionalt cancercentrum i uppdrag att utreda möjligheterna till HPV-vaccination för män.
- Utred öppnandet av en mammografimottagning eller -filial på Danderyds sjukhus.
- Utred möjligheten till mammografibuss.
- Initiera en regional informationskampanj med fokus på att förebygga insjuknande i cancer.
- Intensifiera arbetet med att ta fram olika stödfunktioner, såsom riskvärderingsverktyg, för att ge primärvården bättre förutsättningar att upptäcka cancer i tid.

Vaccin för att undvika sjukdom

Vaccin är det effektivaste medlet för att uppnå hälsa och undvika sjukdom. Alla barn i Sverige erbjuds idag vaccination mot elva svåra sjukdomar. Många av de sjukdomar som omfattas av barnvaccinationsprogrammet är ovanliga i Sverige idag, men kan förekomma i andra länder. Mässling är ett sådant exempel.

Kristdemokraterna vill att en större andel barn vaccineras. När tillräckligt många är vaccinerade så upphör sjukdomen att cirkulera genom så kallad flockimmunitet. Då skyddas även de som av olika skäl inte kan eller vill vaccinera sig. Det kan dels ske genom riktade kampanjer, som redan idag genomförs, och tillgänglig information på olika språk, för olika funktionsnedsättningar.

Antalet anmälda fall av fästingburen hjärninflammation (TBE), har ökat senaste åren och cirka en tredjedel av fallen finns i Stockholms län. Majoriteten av de som insjuknar är helt ovaccinerade. Kristdemokraterna vill därför införa avgiftsfritt TBE-vaccin till barn och unga 3–18 år, för att skydda mot svår sjukdom.

Kristdemokraterna menar att det även behövs ett hållbart regionalt vaccinprogram för äldre och därför initierat den utredning som pågår. I dag erbjuds alla över 65 år i Region Stockholm kostnadsfri vaccination mot pneumokocksjukdom samt årlig kostnadsfri vaccination mot säsongsinfluensa. Täckningsgraden för vaccination mot säsongsinfluensa behöver höjas eftersom den, enligt uppgifter från Vaccinera, endast ligger på drygt 50 procent. Samtidigt behöver fler vaccin inkluderas i vaccinprogrammet för äldre. Vilka vacciner som ska ingå behöver utredas, men det kan exempelvis handla om vaccin mot bältros, covid-19 eller förbättrat grundskydd mot difteri, stelkramp och kikhosta.

Kristdemokraterna yrkar:

- Inför avgiftsfritt TBE-vaccin till barn och unga, 3-18 år.
- Utred införande av vaccinationsprogram för äldre.

En tillgänglig primärvård

Primärvården och inte minst husläkarmottagningarna ska vara navet i hälso- och sjukvården. För att åstadkomma det behövs det fler distriktssköterskor och specialister i allmänmedicin inom primärvården. Genom stärkt ekonomi och bättre arbetsvillkor i primärvården kommer fler vilja arbeta där. För att leva upp till det behöver husläkarmottagningarna ökade resurser och större andel av hälso- och sjukvårdens budget. Husläkarmottagningarna behöver även förutsättningar för att kunna planera sina resurser långsiktigt och för att arbeta mer hälsofrämjande. Målet ska vara att alla stockholmare ska ha en namngiven läkare, men särskilt prioriterat är de allra äldsta samt kroniskt sjuka. Det är av denna anledning som vi föreslår en genomförandeplan för att alla invånare som är 85 år och äldre ska vara listade hos en namngiven läkare under 2023. Detta är ett sätt att säkerställa att de med störst vårdbehov får gå först.

En fast läkarkontakt i primärvården gör patienten tryggare i mötet med vården och läkaren ges möjlighet att lära känna patienten. När läkaren följer patienten genom åren kan läkaren göra säkrare bedömningar av patientens hälsotillstånd. Det förebyggande arbetet främjas också. Idag är omkring 82 procent av de som är 85 år och äldre i Region Stockholm listade hos en läkare och inte enbart en vårdcentral. För att uppnå målet att alla ska vara listade hos en läkare, behöver vårdcentralerna rimliga förutsättningar. Därför behövs ett listningstak per läkare på max 1 500 i ett första skede. Vi välkomnar att en handlingsplan kommer att tillsättas för att nå 1 100 listade patienter per husläkare i enlighet med Socialstyrelsens riktmärke men menar att det måste följas upp med ökade satsningar på husläkarna. Kristdemokraterna fortsätter att prioritera husläkarmottagningarna och höjer därför ersättning med 6 procent, vilket är en procentenhet högre än vänsterstyrets budget.

Husläkarmottagningarna behöver förutsättningar för att kunna planera sina resurser långsiktigt och arbeta mer hälsofrämjande. Vården, och inte minst primärvården, måste styras tydligare mot kontinuitet och sammanhållenheter. Som ett led i detta menar vi att vårdgivarna i Region Stockholm ska tillhandahålla såväl fysisk som digital vård. Det är även vår uppfattning att differentierade patientavgifter krävs för att styra vården. Besök på husläkarmottagningen där man är listad bör bli billigare, samtidigt som det bör bli något dyrare att gå till andra vårdgivare där man inte är listad, för att exempelvis undvika besök hos nätläkare där man inte är listad. Därför föreslår vi en sänkning av patientavgiften på 50 kronor/besök på husläkarmottagning där man är listad till 200 kronor och digitala såväl som fysiska besök där man inte är listad bör uppgå till 300 kronor.

Att invånarnas hälsa har förbättrats samtidigt som vårdkonsumtionen ökar, både totalt sett och per capita, visar på en ohållbar utveckling. Därför vill Kristdemokraterna öka andelen kapiteringsersättning i primärvården, vilket exempelvis innebär att husläkarmottagningarna i större utsträckning ska få ersättning efter antalet listade patienter som de har. Det innebär även att husläkarmottagningarnas incitament till att få fler att lista sig ökar, samt för att arbeta proaktivt och preventivt.

Därutöver föreslås att "otrohetsersättningen" för digitala vårdbesök slopas. Det krävs också ansträngningar för att minska kostnaderna för privata digitala vårdgivare som betalas ut via utomlänstaxan. Konkurrensverket har i en rapport riktat kritik mot ersättningen som man menar snedvrider konkurrensen. Region Stockholm bör vara pådrivande i en översyn av systemet och särskilt verka för en samordning av patientavgifterna. Detta eftersom patientavgiften vid ett fysiskt besök på vårdcentral i vissa fall kan vara högre än vid besök hos en privat digital vårdgivare.

Under den förra mandatperioden har närakuter införts för att framför allt avlasta akutmottagningarna på akutsjukhusen. Antalet besök på närakuterna har ökat stadigt sedan införandet, men effekterna har inte blivit så stora som förväntat överallt i regionen. Dessutom förekommer det att patienter först behöver gå till sin husläkarmottagning, för att sedan bli hänvisade till närakuten och slutligen remitterade till akuten. Det belastar vårderna och den enskilde i onödan. Kristdemokraterna menar att närakuternas resurser bör föras in under primärvården och låta husläkarmottagningarna inom en närakuts geografiska område få ansvar för vårderna. Syftet är att få en förbättrad kontinuitet med mindre rundslussning av patienter mellan enheter, samt att tillföra än mer resurser till primärvården för att få den att utvecklas ytterligare.

För att primärvården ska kunna avlasta akutsjukhusen i den utsträckning som är nödvändig krävs fler enheter med förbättrade öppettider. På så sätt skapas ett alternativ till akutmottagningarna för de patienter som är i behov av vård men inte har de mest allvarliga åkommorna. Även inom primärvården finns ett behov av att arbeta med effektivare flöden och medarbetare utan vårdutbildning kan bistå vårdpersonalen med enklare arbetsuppgifter.

Kristdemokraterna yrkar:

- Tillsätt en genomförandeplan för att alla invånare som är 85 år och äldre ska vara listade hos en namngiven läkare under 2023.
- Sänk patientavgiften med 50 kronor/besök på husläkarmottagning där man är listad till 200 kronor och digitala såväl som fysiska besök där man inte är listad bör uppgå till 300 kronor.
- Region Stockholm bör vara pådrivande i en översyn av utomlänstaxan för digitala vårdbesök.
- Utred hur närakuternas resurser kan föras in under primärvården och låta husläkarmottagningarna inom en närakuts geografiska område få ansvar för vårderna.

Tillgänglighet via 1177 Vårdguiden för en effektiv sjukvård

1177 Vårdguiden är en viktig länk mellan sjukvården och invånarna, vilket blev tydligt under pandemin. Syftet när 1177 startade var att utifrån ett patientperspektiv förbättra patientvägledning och hänvisning till rätt vårdnivå. 1177 har idag, trots konkurrens från bland annat nätläkare, en stark ställning som varumärke och första väg in i vården bland samtliga åldersgrupper i Stockholm.

Efter en hög belastning på 1177 under coronapandemin har samtalsvolymerna nu för första gången i Region Stockholm återgått till det normala. Under pandemin hanterade 1177 i regionen två miljoner samtal utöver sin ordinarie volym, det innebar en fördubblad belastning för tjänsten och de sjuksköterskor som jobbar med att ge sjukvårdsrådgivning. I Region Stockholm har 1177 varit huvudingången för allt ifrån sjukvårdsrådgivning till vaccinationsbokning för Covid-19. Så är det inte i alla regioner och mycket pekar på att 1177 har avlastat övrig sjukvård under pandemin. I kris och pandemier behöver hela sjukvårdssystemet stå starkt och klara hög belastning, så även 1177.

I vänsterstyrets budget framgår att man vill påbörja och skyndsamt genomföras ett återtagande av 1177 i egen regi. Det är identiskt med det krav som Vänsterpartiet har ställt bland sina 44 punkter för att släppa igenom styret. Från Kristdemokraterna ställer vi oss negativa till detta och beklagar Vänsterpartiets inflytande över sjukvården.

För det första har en stor utredning om 1177 redan genomförts. Den kom bland annat fram till att Regionen inte får bedriva sjukvårdsrådgivning i egen regi eftersom Regionen inte kan ses som oberoende. En ytterligare utredning, där slutsatserna dessutom redan är förbestämda, går helt emot ambitionerna att minska kostnaderna för konsulter och administration. För det andra talar erfarenheter från andra regioner sitt tydliga språk, de regioner som har 1177 i egen regi betalar dyrare kostnad per samtal och har avsevärt längre köer. Kraftansträngningarna bör snarare läggas på att utveckla 1177, genom exempelvis digitala och intelligenta frågeformulär som patienten själv fyller i via nätet.

Kristdemokraterna yrkar:

- Att 1177 Vårdguiden inte återtas i egen regi.

En värdig äldrejukvård

För Kristdemokraterna är det grundläggande att äldre ska åldras i trygghet och med värdighet. Insikten att äldre är en heterogen grupp och att varje person har unika behov, val och önskemål är styrande för vår äldrepolitik. God vård och självbestämmande över sin vardag måste vara självklarhet även under den senare delen av livet. Vi ser på oro på vänsterstyrets olika förslag för att skära ner på valfriheten för äldre inom sjukvården.

Den demografiska utvecklingen visar på en kraftigt ökad andel äldre i befolkningen de kommande 15 åren. Dessutom ser vi en dramatisk ökning av behandlingsmöjligheter för bland annat äldre. Det ställer krav på vårdens resurser.

Kristdemokraterna vill att alla patienter ska ha en fast och namngiven läkarkontakt inom primärvården men det är särskilt viktigt för äldre personer. För att uppnå detta som vill vi se en särskild genomförandeplan som beskrivs ovan.

Under förra mandatperioden gjordes flera satsningar för att öka det medicinska omhändertagandet inom äldreomsorgen. På initiativ utav Kristdemokraterna har den medicinska kompetensen stärkts och läkarnärvaron ökat. Vi ser med stor oro på Socialdemokraternas förslag om att flytta ansvaret för läkarinsatser på särskilt boende till redan hårt belastade husläkarmottagningar.

Erfarenheter från andra regioner visar på att när vårdcentralerna har hand om läkarinsatserna på särskilda boenden så prioriteras dessa ner till förmån för andra patienter och uppdrag. Som så många gånger annars får de äldre stå tillbaka.

Den utredning som Kristdemokraterna som del av den styrande majoriteten tillsatte under pandemin pekar på att läkarinsatser i särskilt boende som regel fungerar ändamålsenligt. Det är en stor fördel att som vårdgivare för läkarinsatserna ansvara för hela boenden eftersom insatsen då blir mer fokuserad. Under pandemin var det också viktigt att vi i Region Stockholm endast behövt samordna nio vårdgivare som ansvarar för läkarinsatser på de särskilda boendena och inte drygt 200 olika vårdcentraler, om det blir så som vänstern vill. Under pandemin införde det dåvarande styret ett tilläggsuppdrag till avancerad sjukvård i hemmet (ASIH) om att utföra vissa vårdinsatser på de särskilda boendena. På initiativ av Kristdemokraterna beslutades att uppdraget skulle permanenteras. Tack vare detta är det möjligt för ASIH-vårdgivarna att stötta och stärka det medicinska omhändertagandet på särskilt boende. Insatserna möjliggör att patienterna som inte behöver slutenvårdens resurser i högre grad kan stanna kvar på boendet. Det vore mycket olyckligt om vänsterstyret avbröt uppdraget.

Även den sammanhållna seniorvården har byggts ut kraftigt på initiativ av Kristdemokraterna. Under 2020 öppnade sluten- och öppen geriatrisk vård vid Sollentuna sjukhus. Samtidigt lanserades ett nytt vårdkoncept där sjukhuset får ett större ansvar för äldre patienter som ska skrivas ut från sjukhusvård till hemmet, samt ett större ansvar för de patienter som fått läggas in på sjukhus flera gånger. Detta för att äldre ska slippa läggas in på akutsjukhus i onödan och där de ofta får vänta länge på akutmottagningar. Sedan dess har detta uppdrag utökats till fler andra geriatriska mottagningar i länet. Det är av största vikt att detta arbete fortsätter och att uppdraget utökas till samtliga geriatriska mottagningar samt vårdval geriatrik. Därigenom minimeras onödiga inläggningar på akutsjukhusen. Den sammanhållna seniorvården innebär att ett multiprofessionellt team görs tillgängligt som följer patienterna på nära håll. I teamet ingår läkare, sjuksköterska, sjukgymnast/fysioterapeut, arbetsterapeut, dietist och kurator. Teamet ser till att övergången från vård på sjukhuset till hemgång blir så smidig som möjligt. Till detta ändamål avsätter vi 30 miljoner kronor för 2023.

Utöver detta vill Kristdemokraterna stärka de geografiska områdesansvaren för de geriatriska klinikerna så att läkarna på geriatriken även ska ha ansvar för SÄBO inom sitt upptagningsområde.

Antalet som drabbas av olika typer av demenssjukdomar kommer bli fler i takt med att befolkningen lever allt längre. Vid en begynnande demensbild ska alltid eventuella bakomliggande

somatiska sjukdomar uteslutas, alternativt en möjlig depression övervägas. Psykiatriska symptom som ångest och oro kan också förekomma vid demens. Alla med misstänkt demenssjukdom ska ha rätt till kvalificerad utredning, diagnos och behandling. För att uppnå detta krävs en fortsatt utbyggnad av den geriatriska öppenvården samt primärvården.

Kommunalisera hemsjukvården

Äldre är många gånger de som får vänta längst tid på akuten. Därför är det viktigt att sjukvården så långt som möjligt flyttas hem till dem. Hemsjukvården gör att de äldre sätts i centrum och får bättre vård samtidigt som trycket på den övriga sjukvården minskar. År 2018 strandade återigen samtalen om överföring av hemsjukvården från landstingen till kommunerna i Stockholms län. Det är inte rimligt, som med dagens system, att en undersköterska från regionen kan möta en undersköterska från den kommunala hemtjänsten hos en patient. Den ena har gjort morgonbestyren i hemtjänstens regi och den andra ska ge medicin inom ramen för regionens uppdrag - detta trots att båda har samma reella och formella kompetens. För patienten skulle en kommunaliserad hemsjukvård öka kontinuiteten i vårdprocessen och samtidigt leda till färre besök från olika personer i hemmet. Att ha samma personal som återkommer regelbundet skapar en tryggare vårdprocess för patienten. I resten av landet har reformen genomförts och fungerar bra på många håll. Region Stockholm måste nu verka för att hemsjukvården kommunaliseras skyndsamt.

Kristdemokraterna yrkar:

- Utöka den sammanhållna seniorvården och uppdraget förstärkt utskrivning till samtliga geriatriska mottagningar i länet.
- Utöka den geriatriska öppenvården.
- Utöka möjligheten till direktintag från hemmet samt akutmottagningen till geriatrisk klinik.
- Region Stockholm ska verka för att hemsjukvården kommunaliseras skyndsamt.

En stärkt prehospital vård

Anställda inom den prehospitla vården inom Region Stockholm, det vill säga de som först möter patienter vid sjukdom eller när olyckan varit framme, vittnar om ett hårdare klimat. När hot och trakasserier kontinuerligt drabbar ambulanspersonal och anställda inom vården riskerar vi viktig vårdverksamhet i vår region. Det hotar både personal och de som behöver vård. Vid utryckning kan ambulanspersonal möta personer som utsätter dem för hot och våld. De har idag inte möjlighet att i förväg få reda på ifall de skickas till en adress där det, enligt polisen, befinner sig en person som tidigare varit våldsam. Detta är en risk för personalens säkerhet och äventyrar deras främsta uppdrag - att rädda liv. Kristdemokraterna i Region Stockholm vill ge ambulanspersonal rätten att i förväg få veta ifall de ska möta en farlig patient. Genom samverkan mellan ambulanssjukvården och polismyndigheten anser Kristdemokraterna att det på sikt borde gå att förbättra ambulanssjukvårdens möjligheter att "scanna" en adress mot tidigare känd brottslighet vid utryckning. Ett förslag är att SOS-alarm, som dirigerar ambulansernas uppdrag, ska kontrollera med polisen vid en utryckning om den aktuella adressen tidigare är känd för att det skett våldsbrott eller motsvarande incidenter där. Vad som kan göras även inom nuvarande begränsande regelverk borde vara inledningsarbetet för en sådan samverkan, och Region Stockholm bör förespråka en lagändring inom området.

Ökad tillgänglighet till akutsjukhusen

Framtidens hälso- och sjukvård innebär att vården ska komma närmare patienterna och att patienterna ska få vård på rätt vårdnivå. Mycket av den sjukvård som har bedrivits i Stockholm har varit koncentrerad till akutsjukhusen. Akutsjukhusen ska finnas kvar och öka sin tillgänglighet.

För att stärka akutsjukhusens ställning och säkerställa utbildningsuppdraget kan det vara nödvändigt att flytta tillbaka vissa vårdområden till sjukhusen. Coronapandemin och det allvarliga säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde har även aktualiserat frågan om hälso- och sjukvårdssystemets robusthet. Även akutsjukhusens lokaler måste utnyttjas på ett mer kost-

nadseffektivt sätt. Ovanstående anledningar kräver en fortsatt översyn av de specialiserade vårdvalen.

Vårdkedjorna behöver förbättras, likaså flödet från akuten och utskrivningsprocessen. De patienter som inte behöver vård på akutsjukhusen ska hänvisas till andra vårdgivare. Vårdplatsbristen är ett alltför ofta återkommande problem inom vården. Akutsjukhusen får ett tillskott på cirka 900 miljoner kronor i vår budget. Dessa medel ska främst gå till att stärka bemanningen för att öppna fler vårdplatser.

Undersökningar visar att det ur patientsäkerhetssynpunkt är bättre att ha ett mål om en beläggningsgrad på ca 85 procent i genomsnitt över tid. Numera är den alltför ofta över 100 procent, vilket ökar risken för att patienter inte bara får försenad och inte optimal vård. Överbeläggning ska vara undantagsfall och inte normalfall. Patienter ska inte behöva vårdas på överfulla akutmottagningar i stället för på vårdavdelningar för att det inte finns platser där. Som ett led i att ytterligare minska trycket på de stora akutmottagningarna föreslår Kristdemokraterna att man utreder behovet av att öppna ytterligare en akutmottagning i Stockholms län. Utöver de uppenbara riskerna för patienterna som överbeläggningarna innebär skapar det också en ohållbar arbetsmiljö. Att öka antalet vårdplatser och minska beläggningsgraden är mycket viktigt för att regionen ska bli en bättre arbetsgivare och locka framtidens arbetskraft till vården.

För att minska belastningen på akutmottagningarna vill vi även att man i större utsträckning ser till att patienter som tas via ambulans till akutsjukhus färdas till det sjukhus som har det geografiska ansvaret för patienten samt som har bästa förutsättningar att omhänderta patienten utifrån aktuell sökorsak och belastning på akutmottagningen.

Södersjukhuset har sedan 2005 en akutmottagning för våldtagna. Mottagning tar emot en stor andel av de patienter som varit utsatta för sexuella övergrepp, drygt 800 patienter varje år. Kristdemokraterna var med och initierade denna mottagning och ser behovet av att utveckla och sprida den unika kunskapen som finns på mottagningen. Det förra styret avsatte 6 miljoner för att stärka verksamheten på Södersjukhuset och sprida kunskapen till andra aktörer i länet, inte minst de andra akutsjukhusen. Bland annat genomförs riktade utbildningar när det gäller akut omhändertagande, forensisk undersökning, bemötande samt omhändertagande i ett senare skede. Givet att akutmottagningen för våldtagna på Södersjukhuset är den enda i sitt slag i landet bör Region Stockholm verka för att mottagning utses till ett nationellt kompetenscentrum för omhändertagande av våldtagna.

Kristdemokraterna yrkar:

- Att det införs ett mål om en beläggningsgrad på 85 procent på akutsjukhusen.
- Utred behovet av att öppna ytterligare en akutmottagning i Stockholms län.

Barn och ungas psykiska hälsa

Trots att den materiella standarden har ökat för de allra flesta mår unga samtidigt allt sämre. Kristdemokraterna vill samla barn- och ungdomshälsovården och korta köerna så att barn och familjer får den hjälp de behöver.

En trygg familj är avgörande för barn och ungas psykiska hälsa. Kristdemokraterna vill öppna fler familjecentraler. En familjecentral bedriver verksamhet som är hälsofrämjande, förebyggande och stödjande och riktar sig till föräldrar och barn. Här samverkar MVC, BVC, öppen förskola och kuratorer. Syftet är att ge tidigt stöd till barnfamiljer för att förebygga psykisk och fysisk ohälsa. I Kristdemokraternas budgetalternativ satsar vi 10 miljoner kronor för att fler familjecentraler ska kunna öppnas.

Kommunerna ansvarar för skolhälsovården medan regionerna ansvarar för barnavårdscentra-

ler (BVC), primärvård och barn- och ungdomspsykiatri. Därmed har ingen ett helhetsansvar för barns och ungas hälsa. Kristdemokraterna vill att regionerna får ett samlat uppdrag för hela barn- och ungdomshälsovården. Det innebär att regionerna ska ansvara för elevhälsan. Elevhälsan ska fortsatt ligga i skolan och tätt samarbeta med skolan, och socialtjänsten.

En samlad barn- och ungdomshälsa ska syfta till att öka tillgängligheten till vårdcentralerna, elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Kristdemokraterna vill införa en elevhåls-sogaranti som innebär att varje elev har rätt att få kontakt med elevhälsan inom ett dygn. Barn och unga ska dessutom ha en patientansvarig läkare som har ett övergripande vårdansvar. Detta för att i ett tidigt skede fånga upp barn som mår dåligt och säkerställa att de får vård på rätt nivå. Barn- och ungdomspsykiatri i Region Stockholm omfattas av regionens vårdgaranti som garanterar som mest 30 dagars väntan till första besök hos specialist. En månads väntan är en lång tid ur ett barns perspektiv. Kristdemokraterna har som vision att skärpa vårdgarantin till 20 dagar.

Det är bra att Socialdemokraterna, trots sina vallöften, inte har valt att stoppa strukturförändringarna inom BUP som det tidigare majoriteten har beslutat om. Förändringarna är något som har efterfrågats av professionen och av BUP Stockholm. Det ligger även i linje med vad patienter och deras anhöriga tycker är viktigast. BUP kommer även ansvara för en mer sammanhållen vårdkedja för barn med autismspektrumtillstånd (ASD) och ADHD. Fokus ska vara mer på tidiga insatser och att varje barn ska behöva möta färre aktörer men med bredare kompetens. Kristdemokraterna kommer noggrant bevaka att förändringarna inom BUP genomförs på ändamålsenliga sätt. Vidare välkomnar vi de riktade statsbidrag till BUP som riksdagen har beslutat om. Det är vår uppfattning att förstärkning av BUP främst bör gå till en riktad lönesatsning för att kunna behålla och rekrytera personal.

I alla vårdförlopp är det viktigt med kontinuitet för att öka förtroendet för vården hos patienten. Det är särskilt viktigt vid psykisk ohälsa för unga. Det förebyggande arbetet mot självskadebeteende, självmordsförsök och självmord måste intensifieras. Det är därför viktigt att kunskap och metoder utvecklas för att identifiera riskgrupper och på det sättet kunna rikta särskilda förebyggande insatser till personer i dessa riskgrupper. Kristdemokraterna vill även att det tillsätts en "haverikommission" när en person har begått självmord. Socialtjänst, skola, polis, sjukvård och civilsamhället ska då tillsammans göra en utredning om vad som hänt och vad som har brustit så att vi kan bli bättre på att förhindra dessa tragedier.

Den växande psykiska ohälsan bland befolkningen och kommande utmaningar, inte minst med tillgången och utbildning av personal med rätt kompetens, gör att Kristdemokraterna menar att psykiatri behöver en egen nämnd i Region Stockholm. En psykiatrinämnd som på ett lämpligt sätt kan belysa och förbättra vården som rör psykisk hälsa.

Kristdemokraterna yrkar:

- Utöka antalet familjecentraler.
- Att en särskild lönesatsning görs inom BUP för att rekrytera och behålla personal.
- Tillsätt en "haverikommission" när en person har begått självmord.
- Inrätta en psykiatrinämnd i Region Stockholm.

Dags att lyfta kvinnosjukvården

Kvinnosjukdomar och åkommor som främst drabbar kvinnor, har länge varit underbeforskade, underdiagnostiserade och underbehandlade. Kvinnors fysiska problem, välmående och hälsa har inte tagits på allvar. Vi menar att det är ett jämställdhetsproblem. Det framgår också av de nationella patientenkäterna de senaste åren att kvinnor, i större utsträckning än män, upplever att såväl tillgänglighet som bemötande och information är sämre. Kvinnor klagar också till patientnämnder i större utsträckning när det gäller bemötande, undersökning, diagnos, tillgänglighet och läkemedel. Kristdemokraterna vill arbeta för en bättre kvinnohälsa.

En jämställd hälso- och sjukvård måste behandla kvinnor och män både lika och olika. Kvinnor och män kan ha olika symptom och olika vårdbehov vid ett och samma sjukdomstillstånd. Till exempel vid smärta finns både biologiska könsskillnader i smärtsystemens fysiologi och skillnader mellan hur kvinnor och män beskriver sina symptom. Det behöver inrättas ett nationellt forskningsprogram med fokus på kvinnors hälsa och sjukdomar. Dessutom ska forskningsprogrammet stimulera forskning kring infertilitetsproblematik, förlossningsskador, missfall och dödfödda barn. Det finns sjukdomar som endast drabbar kvinnor eller där kvinnor är överrepresenterade bland de drabbade. Det saknas kunskap kring orsaken bakom många av dessa sjukdomar. Inte sällan saknas därför också nationella riktlinjer. Detta gör att diagnostiseringen blir svår och att utvecklingen av effektiv behandling hindras. Detta leder till en sämre livskvalitet men även ett ekonomiskt bortfall för kvinnor som inte får adekvat vård. Det innebär även höga samhällskostnader. Därför behövs mer forskning, kunskap och riktlinjer.

En av tio kvinnor i fertil ålder antas ha endometrios. Det är en östrogenberoende sjukdom som innebär att vävnad som liknar livmodersslemhinna växer utanför livmodern. Långt ifrån alla får diagnos. Bristande kunskap är en anledning. Studier har visat att det i genomsnitt tog sju år från det att en person började få symptom, tills att diagnosen fastställdes. Kristdemokraterna vill utreda behovet av ett inrättat ett endometrioscenter i Stockholm.

En trygg förlossningsvård

Varje födande kvinna och varje barnmorska ska känna sig trygg innan, under och efter förlossningen. Kristdemokraterna vill säkerställa att det är en barnmorska per födande kvinna i aktiv fas. Det förbättrar såväl patientsäkerheten inom förlossningsvården som arbetsmiljön för barnmorskorna. För att möta ett större behov av medicinsk kompetens, i takt med att barnafödandet sker både i högre ålder och med fler medicinska riskkomponenter, behöver läkartätheten inom förlossningsvården stärkas. Med en högre kapacitet i förlossningsvården kan alla som väntar barn känna sig trygga med att det finns en plats på vald förlossningsklinik.

Det tidigare styret i Region Stockholm beslutade om att införa det så kallade åttapunktsprogrammet för förlossningsvården. Det är av största vikt att de satsningar som har beslutats genomförs och så snart som möjligt blir en permanent del av förlossningsvården i Stockholm. Det handlar om en barnmorska per födande, arbetsrotation för barnmorskor, kompetens- och karriärmodeller, handledning och mentorskap, arbetstidsmodellens tillämpning ska utvärderas och servicepersonal ska ta över uppgifter som att städa rum och flytta sängar och ökad läkarbemanning. Dessutom ska hela graviditetsprocessen förbättras. Den uppskattade vårdformen Min Barnmorska har blivit permanent och utökats till samtliga förlossningskliniker i länet.

En graviditet och förlossning är en stor påfrestning för kvinnan. I vissa fall drabbas kvinnan av förlossningsskador. I andra fall behövs fysisk rehabilitering. Vi vill att alla nyblivna mammor, när utrymme ges, ska erbjudas en "mamma-rehab-check" som kan användas hos fysioterapeuter med särskilt fokus på graviditet och förlossning. Detta är även något som nyförlösta kvinnor efterfrågar i den undersökning som Socialstyrelsen har gjort.

Kristdemokraterna har flera förslag på såväl kommunal som nationell nivå för att stärka och stötta familjerna. Det handlar exempelvis om familjerådgivning, föräldrautbildningar och en flexibel föräldraförsäkring. Regionen har en viktig kontakt med föräldrar genom mödravårdscentraler (MVC) och BVC. I Rinkeby har Regionen prövat en framgångsrik modell där förstagångsföräldrar får tätare hembesök av BVC under barnets första ett och ett halvt år. Syftet är att tillsammans med socialtjänsten ge extra stöd i föräldraskapet. Kristdemokraterna vill utöka Rinkebymodellen till fler områden i Stockholms län och till detta ändamål avsätter vi 20 miljoner kronor.

Kristdemokraterna yrkar:

- Utöka hembesöksprogrammen, så kallade Rinkebymodellen, med utökade hembesök, samt till fler områden i Region Stockholm.
- Säkerställ att det är en barnmorska per födande kvinna i aktiv fas.

Vårdval för en mer tillgänglig sjukvård

Stockholm är den region i Sverige som har flest vårdval i hela landet. Vårdvalen, vilka är 38 stycken, innebär att patienter har möjlighet att välja vårdgivare. Det är bra att invånarna i Region Stockholm har möjlighet att välja mellan en stor mängd av vårdgivare. Samtidigt måste systemet utvecklas och brister täppas till.

Kristdemokraterna kommer alltid att stå upp för valfrihet i välfärden och inom hälso- och sjukvården är det avgörande för oss inte systemet eller antal vårdval, utan att varje person får god vård efter sina förutsättningar och behov. Det handlar även om att hitta ersättningsmodeller som premierar helhetskvalitet när det gäller medicinskt resultat, kostnadseffektivitet och patientupplevelse. Det är dessutom av stor vikt att vård sker utifrån behovsprincipen.

Det finns en del utmaningar med LOV, exempelvis svårigheten att anvisa geografisk placering för vårdgivare. Inom primärvården, där regionerna måste tillämpa LOV, kan dock Care need index (CNI) används som styrsystem för att justera ersättningarna och därmed viljan att bedriva verksamhet i ett visst område eller stadsdel. Ett annat problem är att många avtal inom LOV saknar volymtak, vilket kan leda till att åtgärder inom vården styrs mer utav efterfrågan än behov och ohälsa. Att invånarnas hälsa har förbättrats samtidigt som vårdkonsumtionen ökar, både totalt sett och per capita, visar på en ohållbar utveckling där inte minst vårdvalen har varit drivande. Därför vill Kristdemokraterna öka andelen kapiteringsersättning i primärvården, vilket exempelvis innebär att husläkarmottagningarna i större utsträckning ska få ersättning efter antalet listade patienter som de har. Det innebär även att husläkarmottagningarnas incitament till att få fler att lista sig ökar, samt för att arbeta proaktivt och preventivt. Även för andra vårdgivare inom vårdvalen kan åtgärder krävas för att motverka risken att det skapas alltför långtgående relationer med patienter för att maximera intäkterna, exempelvis genom alltför frekventa kontroller.

Kristdemokraterna vill även göra en genomlysning av samtliga vårdval och se över möjligheten att organisera vården i mer lämplig form där det finns en överkonsumtion av vård vilket leder till en ogrundad kostnadsökning. Det kan handla om att slå samman vissa vårdval för att uppnå en mer sammanhållen och kostnadseffektiv vårdkedja. Ett annat alternativ kan vara att inom vissa vårdval inom specialistvården begränsa antalet utförare i geografiska indelningar inom regionen.

Kristdemokraterna vill även se över ersättningsystemet inom primär- och sjukhusvården och utvärdera om ersättningarna bör justeras, särskilt för enkla åtgärder. Oron hos akutsjukhusen att tappa nyckelpersonal till vårdgivare inom vårdvalen måste tas på allvar.

Kristdemokraterna yrkar:

- Genomför en genomlysning av vårdvalen för att se om nya vårdval behövs eller befintliga vårdval kan slås samman alternativt läggas ner i syfte att få en tillgänglig och behovsstyrd vård.
- Se över ersättningsystemet inom primär- och sjukhusvården och utvärdera om ersättningarna bör justeras, särskilt för enkla åtgärder.
- Ersättningssystemen ska gynna ett systematiskt förbättringsarbete och kontinuitet.
- Stärk uppföljningen av vårdvalen.

Idéburen vård

Kristdemokraterna värnar om ett starkt civilsamhälle och verkar för att dessa aktörer ska få en större plats i samhället. Inte minst inom vård och omsorg utgör de idéburna aktörerna en mycket liten del om man jämför internationellt. I Sverige står den idéburna sektorn bara för ca 3 procent av sysselsättningen i välfärden. Det är vår uppfattning att de idéburna aktörernas konkurrenskraft inom LOU och LOV behövs stärkas. För att skapa förutsättningar för civilsamhället att växa vill Kristdemokraterna säkerställa att tillräcklig hänsyn tas till civilsamhällets särart i utredningar och regelverk. Vi vill synliggöra de idéburna aktörerna så att det ska bli lättare att finna dessa i exempelvis 1177 Vårdguiden.

Även om en översyn av vårdvalen är nödvändig och vårdval kan komma att slås ihop eller tas bort så är det också i sammanhanget viktigt att komma ihåg att tack vare vårdvalen så är det lättare för ideella aktörer att verka i Region Stockholm. Rätt utformade vårdval leder till en mångfald av aktörer, däribland ideella. Vårdvalen, till skillnad från LOU, är lättare att anpassa för småskaliga vårdgivare och deras förutsättningar.

Kristdemokraterna yrkar:

- Underlätta för idéburna aktörer att verka inom hälso- och sjukvården.

Frihet att välja hjälpmedel

Invånare i Region Stockholm ska ha tillgång till de hjälpmedel som de behöver, både för att förbättra livskvaliteten och få vardagslivet att fungera. Vi välkomnar den översyn som kommer att göras angående egenavgifter inom hjälpmedelsområdet. Det är dock tyvärr mycket beklagligt att vänsterstyret avskaffar fritt val inom primär hörselrehabilitering utan att ha genomfört någon konsekvensanalys. Region Stockholm har kommit långt när det gäller hörselvård, andelen hörselskadade som har hörapparat är hög och väntetiderna ligger på runt en vecka. I andra regioner från kan personer i behov utav hörselapparat få vänta upp till två år. Försämrade tillgänglighet och nedlagda hörselmottagningar riskerar att bli verklighet när vänsterstyret driver igenom sin politik. Den tekniska utvecklingen är snabb inom hörselvården och tack vare systemet med fritt val har fler råd med den senaste tekniken. Den vänsterpolitik som styret nu genomför kommer leda till att endast de som kan stå för hela kostnaden kommer att kunna ta del av teknikutvecklingen.

Den största utmaningen inom hörselrehabilitering i landet är att årskullarna inom audionomprogrammen är små och många lämnar yrket för andra arbeten. Tack vare en mångfald av arbetsgivare, möjlighet att starta eget och arbeta med den senaste tekniken söker sig många audionomer till Stockholm. Under senare år har de flesta resultat förbättrats och verksamheterna arbetar mer aktivt med indikatorerna för att förbättra den patientupplevda kvalitén. Drastiska förändringar i systemet och i förutsättningarna riskerar att helt radera den goda tillgängligheten och geografiska spridningen som finns i länet. Det är av största vikt de delar som faktiskt fungerar bra värnas och förhastade förändringar kan snarare riskera att leda till negativa konsekvenser.

Kristdemokraterna yrkar:

- Behålla fritt val av hjälpmedel inom primär hörselrehabilitering.

Fastigheter för framtida behov

Förutom kompetenta medarbetare och effektiv styrning är den viktigaste faktorn för en väl fungerande hälso- och sjukvård ändamålsenliga lokaler. Region Stockholm äger ett universitetssjukhus, fem akutsjukhus, flera andra mindre sjukhus samt en mängd ytterligare vårdfastigheter.

Kristdemokraterna i Region Stockholm har sedan 2011 varit en del i arbetet med att införa **Framtidens hälso- och sjukvård**, där den patientnära vården är i fokus. Vårdkontakterna har ökat och kommer att öka i antal i Sverige liksom i hela världen. **Framtidens hälso- och sjukvård** innebär att vården ska komma närmare patienterna och att patienterna ska få vård på rätt vårdnivå. Mycket av den sjukvård som har bedrivits i Stockholm har varit koncentrerad till akutsjukhusen. Akutsjukhusen skall finnas kvar och öka sin tillgänglighet, men i och med omställning till **Framtidens hälso- och sjukvård** skall en stor del av de tillkommande vårdkontakterna styras gentemot primärvården och närakuter. Många patienter kommer därtill tack vare 1177 och digitala besök inte behöva ett fysiskt besök i vården. Förflyttningen av patientflöden påverkar proportionerna av lokalbehov. Samtidigt som sjukhusvården och inte minst den högspecialiserad vården ställer höga krav på sjukhusens utformning och standard.

Kristdemokraterna i Region Stockholm agerar aktivt för att öka effektiviteten i fastigheterna. En av de viktigaste utfallsparametrarna är vår vakansgrad. Vi vill sätta tydliga mål - vi och vårt fastighetsbolag skall ha samma eller högre andel av våra lokaler uthyrda jämfört med andra, jämförbara aktörer.

Kristdemokraterna vill att Region Stockholm tar fram en långsiktig strategi för lokalförsörjningen av vårdfastigheter. En genomtänkt strategi underlättar analyser och avvägningar i varje enskilt investeringsprojekt respektive eventuella fastighetsförsäljningar. Region Stockholm har ett stort behov av nyinvesteringar och ersättningsinvesteringar i vårdfastigheter. Befolkningstillväxt, ändrad demografisk sammansättning, skärpta hållbarhetskrav samt ett väntat underhållsbehov för äldre fastigheter ställer omfattande krav på vår långsiktighet i förvaltningen av vår fastighetsportfölj och våra investeringar. Ytterligare är det av stor vikt att vårdens fastigheter håller en god standard med robusthet för att stå emot plötsliga förändringar, som kan uppkomma vid exempelvis kris eller krig.

Kristdemokraterna vill att vi förvaltar våra tillgångar för framtida generationers behov. Regionen behöver ha rådighet över fastigheter för att ha utrymme att omhänderta framtida vårdbehov, inte minst utifrån att hälso- och sjukvårdens andel av samhällskostnaderna årligen ökar.

Kristdemokraterna yrkar:

- Att Region Stockholm tar fram en långsiktig strategi för lokalförsörjningen av mark och fastigheter för framtidens vårdbehov - vi skall inte sälja mark eller fastigheter som framtida generationer behöver för sitt vårdbehov.
- Att inga fler vårdfastigheter säljs innan en långsiktig lokalförsörjningsplan är framtagen och beslutad om.

KOLLEKTIVTRAFIK

Stockholm är en av Europas snabbast växande storstadsregioner. När hundratusentals nyinflyttade personer kommer att kalla Stockholm sitt hem krävs nya bostäder, nya stadsdelar och inte minst utbyggd och ny infrastruktur. En stad utan transporter av människor och gods är ingen stad. Fungerande transporter av människor och varor är en förutsättning för att staden ska leva.

Kollektivtrafiken är till för att förenkla människors vardag. En snabb, smidig och trygg kollektivtrafik är för många en förutsättning för att få vardagspusslet att gå ihop. Därför är det av högsta vikt att en expansiv region planerar för långsiktiga investeringar som syftar till att förenkla vardagen för de som bor och verkar i regionen.

Kristdemokraterna vill att Stockholms kollektivtrafik ska kännetecknas av trygghet, hög kapacitet och god kvalitet. Kollektivtrafiken ska skapa möten för människor från Stockholms alla delar, ge förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande och bidra till en stärkt arbetsmarknad. Övergång till miljövänliga drivmedel, säkerhetsarbete samt service- och kvalitetsutveckling inom kollektivtrafiken ska stimuleras. Taxorna inom kollektivtrafiken ska utformas så att de främjar kollektiva transporter och en god resurshållning. För att klara omställningen till ett hållbart samhälle krävs miljövänlig teknik och smarta lösningar.

Stockholmsregionen kännetecknas av en unik skärgård, närhet till vatten, sammanhängande grönområden, landsbygd, glesbygd, historiska stadsdelar och moderna urbana miljöer. Stockholm ska vara en attraktiv region att leva och bo i. Barn och ungdomar ska växa upp i en storstadsregion som präglas av goda livsmiljöer, trygghet och gemenskap. Kollektivtrafiken med buss, båt, spårvagn, pendeltåg och tunnelbana ska vara attraktiva resealternativ för alla. Barn, äldre och personer med funktionsvariationer ska uppleva att kollektivtrafiken präglas av trygghet och tillgänglighet.

Medan kollektivtrafiken löser många arbetsresor är det ofta bilen som ser till att den övriga vardagen fungerar. Hämtningar och lämningar på förskola, skjutsning av barn till idrotts- och fritidsaktiviteter, inköp och besök hos släkt och vänner. Bilen är en omistlig del även av många stockholmares vardag. Därför vill Kristdemokraterna bland annat se att en östlig förbindelse när utrymme ges blir verklighet för att få en fungerande ringled runt vår huvudstad. Vi vill också se att Tvärförbindelse Södertörn så snart som möjligt går till byggstart för att förbättra framkomligheten på Södertörn.

Samtidigt som vi ska värna om och utveckla kollektivtrafiken måste vi adressera de stora kostnadsökningarna. Kollektivtrafikens kostnader har ökat snabbare än resandet under många år. Det är inte långsiktigt hållbart. Vi måste därför vara beredda att testa nya lösningar och ny teknik som kan hjälpa till att effektivisera kollektivtrafiken och hålla kostnadsökningarna nere.

Stockholms kollektivtrafiksystem rankas som ett av världens bästa. Det ska vi vara stolta över. Kristdemokraterna vill fortsatt vara med och göra det ännu bättre. Vi ser med oro på vänsterstyrets ambition om att ta över mer kollektivtrafiken i egen regi. Det riskerar att bli en dyr nota för skattebetalarna.

En trygg kollektivtrafik

Trygghet är en viktig förutsättning för en god livskvalitet. Om invånarna känner sig otrygga i sitt bostadsområde, på väg till arbetet, på skolgården eller i kollektivtrafiken begränsas livet och samhällets tillgänglighet. Kristdemokraterna vill ha ett tryggt och säkert samhälle, där människor känner tillit till varandra och tillit till att samhällskontraktet upprätthålls. Kollektivtrafiken ska vara trygg för alla.

Otryggheten i kollektivtrafiken har ökat över tid, vilket har kommit att hindra många resenärer från att ta del av kollektivtrafiken. Det ökade otryggheten gäller inte minst tunnelbanan, men då inte i så hög grad på tunnelbanetågen, utan i tunnelbanans närmiljöer. Vid eller i anslut-

ning till stationerna och på väg till och ifrån dem. Brottsstatistiken visar att 60 procent av alla anmälda brott i Stockholms län sker inom en radie av 500 meter utanför en tunnelbanestation. Otrygga miljöer utanför spärmlinjen är ett allvarligt problem som kräver påtagliga åtgärder. Kameraövervakning är en viktig del i att höja tryggheten och den konkreta säkerheten i kollektivtrafiken och i dess direkta närhet. I dag finns det kameror i bussar, tunnelbanetåg och på perronger men inte utanför spärmlinjerna där majoriteten av de konkreta brotten och ordningsstörningarna sker. Sedan införandet av kameraövervakning i kollektivtrafiken har brotten på Stockholms innerstads tunnelbanestationer minskat med 25 procent. Kristdemokraterna förespråkar att övervakningskameror ska kunna monteras utanför tunnelbane- och pendeltågsstationer samt vid busshållplatser. Som stöd i sitt brottsuppklarande arbete begär polisen varje år ut ungefär 3 000 bilduttag från någon av SL:s ca 20 000 övervakningskameror. För att stödja polisens viktiga arbete anser vi att Regionen i samverkan med Polismyndigheten bör implementera digital igenkänning i kameraövervaknings-systemet inom den allmänna kollektivtrafiken i syfte att hitta efterlysta brottslingar.

I dag är fuskåkning ett stort problem. I Stockholm finns det organisationer som aktivt arbetar för ökad fuskåkning och ger stöd, hjälp och råd till den som vill fuskåka. De ger också ekonomiskt stöd till dem som åker fast. Detta är fel och osolidarisk mot kollektivtrafikens betalande resenärer. Vår kollektivtrafik är inte gratis. Och det är ekonomiskt fullständigt ohållbart och orealistiskt att hävda att den ska vara avgiftsfri. Biljettintäkterna är avgörande för den dagliga driften och en fortsatt utveckling av kollektivtrafiken. I Stockholm har vi arbetat för att minska fusket, men det behövs ett flertal ytterligare åtgärder för att komma åt problemet. Tyvärr är lagstiftningen idag på flera sätt utformad till fuskarnas fördel. Bland annat finns det en gräns för hur hög kontrollavgiften får vara när någon åker fast. Det är rimligt att kontrollavgiften inte ska vara hur hög som helst när någon åker dit för första gången. Men när någon åker dit för andra, tredje eller tionde gången är det inte rimligt att den påföljande avgiften ska ha samma begränsning. Kristdemokraterna föreslår dubbla avgifter för den som åker fast för fuskåkning för andra gången samt ytterligare fördubbling vid varje tillfälle vederbörande åker fast för fuskåkning därefter. Den ökande avgiften ska vara ett sätt att komma åt de som sätter i system att planka i kollektivtrafiken och skulle förstås omgärdas av gallringsregler för de registrerade återkommande plankarna. Det vill säga den som inte ertappats med att planka under förslagsvis en treårsperiod försvinner hur registreringen. Skulle vederbörande sedan återkomma som "vaneplankare" igen så påbörjas avgiftshöjning igen för varje nytt rapporteringstillfälle.

Även olovligt spårbeträdande är ett återkommande problem inom kollektivtrafiken. Det skapar förseningar, stora kostnader och är ofta direkt livsfarligt för den som utför överträdelsen. Vi Kristdemokrater förespråkar kraftigt utökade böter, och i allvarliga fall även möjliga fängelsestraff, för den som olovligen beträder spåren. Samt att den som gjort sig skyldig till olovlig spårbeträdelse även ska hållas skadeståndsskyldighet för de kostnader och förseningar som den olovliga spårbeträdelsen gett upphov till.

Kontrollanter får i dag inte omhänderta eller hålla kvar fuskåkare. Resenärer är inte heller tvungna att enligt lag visa färdbevis vid biljettkontroll utan kan istället välja att lämna fordonet. Detta sätter fuskåkarna i system och skapar ofta obehagliga situationer i trafikmiljön. Kristdemokraterna menar att resenärerna ska vara skyldiga att visa biljett vid kontroll. Om den som åkt fast vägrar att uppvisa legitimation ska kontrollanterna ha rätt att hålla kvar fuskaren till dess att polis anländer.

Kristdemokraterna föreslår även att SL, när utrymme ges, inför ett system med in- och utcheckning vid stationerna för all spårbunden kollektivtrafik. Det innebär att kortet blippas både när resenären går in genom spärmlinjen och när resenären går ut genom spärmlinjen. Med ett sådant system skulle det bli svårare för fuskåkare. Systemet skulle också underlätta utveckling, förbättring och uppföljningen av kollektivtrafiken.

En väl fungerande och tillgänglig kollektivtrafik är avgörande för att stockholmsregionen

ska fungera och ska underlätta människors vardag. En snabb och smidig kollektivtrafik är för många en förutsättning för att få vardagspusslet att gå ihop. Många väljer att arbeta, koppla av eller läsa en bok under resans gång och ska inte behöva bli störda av andra medresenärer. Störande personer i kollektivtrafiksystemet saknar dessutom påfallande ofta giltig biljett. Försäljning, tiggeri, musicerande och andra ordningsstörningar upplevs som förargliga inslag i kollektivtrafiken. Under vissa tider på dygnet kan det därtill upplevas som otryggt att bli störd och uppmanad att lämna ifrån sig pengar av någon som man inte känner. Om kollektivtrafiken ska vara ett attraktivt alternativ, inte minst för den som dagligen pendlar, är det angeläget att resan är fri från störande och otrygga inslag. Därför förespråkar Kristdemokraterna ett förbud mot försäljning, tiggeri och musicerande innanför tunnelbanans och pendeltågens spärmlinjer och på samtliga av SL:s fordon.

För att skapa en trygg miljö i kollektivtrafiken behöver alla resenärer bidra med respekt och omtanke om sina medresenärer. Det är inte direkt möjligt att ha formella regler, med sanktioner för den som inte följer dem, om att människor ska lämna plats åt äldre eller gravida som behöver sittplats. Men en hjälpsam och solidarisk attityd, där vi ser varandras behov och är hjälpsamma mot varandra ska precis som i samhället i övrigt, vara normen i kollektivtrafiken. Smutsiga skor hör naturligtvis inte hemma på säten och bänkar, inte heller rökning på spårtrafikens perronger. Genom att personligen som resenär följa sådana uppmaningar, anslag och förhållningssätt kan vi bidra till att resenärsmiljöerna upplevs som tryggare och trevligare, vilket i förlängningen kan göra att hela regionen upplevs som tryggare. SL ska därför ytterligare intensifiera arbetet för en respektfull kultur i kollektivtrafiken.

Klotter skapar otrygghet förfular och skräpar ner resenärernas miljö. Enligt de senaste siffrorna från SL kostar klottersaneringen en bra bit över 100 miljoner kr varje år. SL har därför med gott resultat implementerat en klotterpolicy för att sanering skall ske inom 24 timmar med goda resultat. Vid pendeltågsspår, bilvägar och broar gäller dock inte denna policy då det är det statliga Trafikverket som äger och underhåller infrastrukturen. När omgivningen vandaliseras och tillåts förfalla ökar risken att ytterligare skadegörelse sker, enligt den i många sammanhang bevisade "broken window teorin".

Kristdemokraterna kräver därför att Trafikverket också implementerar motsvarande klotterpolicy som SL för att eliminera sanera klotter inom en viss given tidsram.

En annan viktig trygghetsskapande åtgärd är att personer som har färdtjänst får ta med sig en ledsagare i kollektivtrafiken avgiftsfritt. Den möjligheten har vi Kristdemokrater förvaltat i flera år, och vill nu utvecklas till att gälla alla resenärer i den allmänna kollektivtrafiken med den sortens behov. För att underlätta framkomlighet samt orientering för äldre och funktionsnedsatta vill vi kristdemokrater att ledsagare ska få åka med gratis på resan. Idag är SL anslutna till tjänsten ledsagningsportalen. Med hjälp av den kan resenärer med funktionsnedsättning beställa kostnadsfri ledsagnings för alla byten under en resa med kollektivtrafik inom Sverige. Kristdemokraterna tycker inte det är rimligt att resenärer med funktionsnedsättning måste betala dubbelt för att ta med ledsagaren på resan.

Kristdemokraterna yrkar:

- Fortsätt arbetet med att öka antalet övervakningskameror i kollektivtrafiken.
- Utred möjligheten att införa ett system med in- och utcheckning vid spärmlinjer.
- Att ledsagare till personer med funktionsnedsättning ska få åka med avgiftsfritt på resan.
- Förbud tiggeri, försäljning och musicerande innanför tunnelbanans och pendeltågens spärmlinjer och på samtliga av SL:s fordon.

En innovativ kollektivtrafik

Stockholms län står inför stora utmaningar med en stark befolkningstillväxt och urbanisering. Antalet kollektivtrafikresenärer ökar och tillför nya resmönster i regionen. Nya digitala verktyg spelar en betydande roll för att förbättra kollektivtrafiken, inte minst när det gäller att utveckla och effektivisera. Kristdemokraterna menar att kollektivtrafiken behöver smarta

lösningar som gör den tillgänglig, trygg och attraktiv. Regionen behöver därför fortsätta att vara en aktiv partner inom forskning och utveckling exempelvis genom att erbjuda lämpliga testbäddsmiljöer. Detta gäller utveckling av såväl digitala tjänster som hållbar kollektivtrafik och transporter till exempel genom elektrifiering och autonoma fordon.

Kollektivtrafiken ska underlätta människors vardag. För den som vill hinna skicka några mejl på tunnelbanan, beta av några jobbsamtal på pendeltåget eller läsa förskolans veckobrev på bussen är det angeläget att det finns bra och möjlighet att ladda sin mobila enhet. Detta gäller alla fordonsslag men även på spårstationer. Kristdemokraterna anser att olika operatörer ska få möjlighet att erbjuda wifi i kollektivtrafiken, men minst lika viktigt är att mobilnäten fortsätter att byggas ut så att de ger bra uppkoppling och avbrottslösa samtalsmöjligheter i hela kollektivtrafiksystemet. Vi tror att det är ett sätt att få fler att resa kollektivt, inte minst arbetspendlare.

SL-appen besitter en stor utvecklingspotential för att underlätta resandet. Kristdemokraterna menar att live-kommunikation om trängsel på tåg och bussar bör implementeras i appen. SL-appen ska kunna användas för att guida resenären till lämpliga infartsparkeringar i anslutning till kollektivtrafiken, samt i vilken del av tåget det är bäst att sitta om man vill komma närmast önskad uppgång. Informationsflödet i kollektivtrafiken är viktigt för resenärer. Det är därför viktigt med bra kommunikation.

Det ska vara enkelt att köpa en biljett, att förstå sig på vilken typ av biljett man ska välja och att planera sin resa. Vi vill därför utveckla mobiltelefonen och molntjänster som biljettbärare. I dag kan man ladda på sitt SL-kort, blippa sitt bankkort eller köpa en biljett via en app i telefonen. Kristdemokraterna vill att systemet öppnas så att det går att köpa biljett även via andra appar än SL:s, till exempel via kartfunktionen i Google Maps. Vi vill också att man inte ska behöva ha ett SL-kort för sitt 30-dagarskort eller årskort utan att även dessa biljetter ska kunna finnas i mobiltelefonen.

I april 2020 presenterade en statlig utredning om ett nationellt biljettsystem. Syftet med ett nationellt biljettsystem ska vara att bidra till att minska persontransporternas klimatpåverkan samt möjliggöra framtida expansioner för biljettsystem och tillägg av moduler, till exempel för internationella köp av biljetter.

Kristdemokraterna vill skapa nyttor för resenären med funktioner som möjliggörs i ett nytt nationellt biljettsystem. Vi vill även säkerställa en nationell infrastruktur för biljettsystem för framtidens kollektivtrafik vilket harmoniserar resevillkor samt skapa en konkurrensneutral försäljningsplattform med lika villkor för olika aktörer. Region Stockholm bör verka för att ett nationellt biljettsystem införs.

Kristdemokraterna anser att SL framöver ska kunna införa ett system med in- och utcheckning vid stationerna för all spårbunden kollektivtrafik. Det innebär att kortet blippas både när resenären går in genom spärrlinjen och när resenären går ut genom spärrlinjen. Ett sådant system ger god, anonymiserad information om stockholmarnas resmönster, vilket skulle vara värdefullt för en bättre trafikplanering, samtidigt som det skulle det göra det svårare för fuskåkare.

Invanda resmönster måste brytas för att fler ska välja att åka med kollektivtrafiken istället för med bilen. Det är centralt att trafiknämnden anpassar sitt utbud, sitt biljettsystem och sin service för att så långt som möjligt få tillbaka resenärerna efter pandemin. Ny och bättre service, högre intäkter från reklam, utökad service och fler mobilitetstjänster ska, tillsammans med ett utvecklat trygghetserbjudande, bidra till att skapa en trygg, trivsamt och tillgänglig kollektivtrafik som välkomnar såväl gamla som nya resenärer efter pandemin.

Arbetet med att installera kameror på pendeltågarna vid alla dörrpar och en till två skärmar i lokförarens hytt ska fortsätta. Övervakning av dörrstängning är något som kan automatiseras. Med två skärmar i lokförarens hytt är samtliga dörrpar överblickbara. Detta gör att tågvärdarna på sikt kan ersättas. Tågvärdarna, som arbetar på uppdrag från SL, har uppgiften att ge

klartecken till föraren att dörrarna är stängda och tåget kan lämna perrongen.

Kristdemokraterna yrkar:

- Fortsätt utveckla en bra kommunikation med resenärerna som informerar om infartsparkeringar, trängsel på tåg, bussar och lediga platser.
- Inför ett flexiblere biljettsystem för att underlätta vilken biljettyp som är rätt för varje resenär.
- Region Stockholm ska fortsätta vara en aktiv part inom forskning och utveckling av hållbar kollektivtrafik och transporter.
- Utöka reklamen i kollektivtrafiken.
- Att tågvärdarna i kollektivtrafiken ska avvecklas enligt plan.

En tillgänglig kollektivtrafik

Att resvägen är snabb och tillgänglig samt att resan går i tid är avgörande för att stockholmarna ska välja att resa kollektivt och därtill en förutsättning för många att få vardagspusslet att gå ihop. Därför är det av högsta vikt att en expansiv region planerar för långsiktiga investeringar som syftar till att förenkla vardagen för dem som bor och verkar i regionen. För resor med mycket högt resande kan spårväg vara ett bra alternativ när bussens kapacitet inte räcker till. Det går naturligtvis in långt fler passagerare i en 60 meter lång spårvagn än i en 18-metersbuss av den typ som i dag trafikerar stombusslinjerna. Kristdemokraterna vill skapa ett sammanhängande spårvägsnät, så att nya resvägar kan skapas och så att vagnpark och depåer användas på ett effektivt sätt.

Kristdemokraterna vill, när utrymme ges, ha en östlig förbindelse. Härmed kan äntligen ringen kring Stockholm slutas. När den byggs vill vi att även Tvärbanan binds samman med en förlängning från Sickla till Ropsten och därifrån till Solna station, så att det blir en ring för biltrafik och en för spårväg. Med en hållplats vid universitetet skulle Tvärbanan kunna få en bra bytespunkt mot Roslagsbanan och röda linjens Mörby-gren. Kristdemokraterna anser att Spårväg syd ska förlängs från Älvsjö till Gullmarsplan. Vi vill också att Spårväg City ska förlängas från Djurgårdsbron till Ropsten och sammankopplas med Lidingöbanan.

För den som inte bor i anslutning till en busshållplats, lokalbana, pendeltåg, tunnelbana eller pendelbåt är det viktigt att det finns förutsättningar för en kombinerad resa. Det innebär att det enkelt ska kunna gå att kombinera kollektivtrafikresan med exempelvis bil eller cykel. Om man inte kan räkna med att få en plats på infartsparkeringen eller om det är för långt mellan parkering och station blir följden att bilen istället tas hela vägen till jobbet. Likaså blir cykeln stående hemma om det inte finns cykelparkering eller om den parkering som finns är överhopad med cyklar. Kristdemokraterna vill se fler infartsparkeringar för både cykel och bil, inklusive laddningsmöjligheter för elfordon. Vi menar att det är särskilt angeläget att bygga ut antalet infartsparkeringar vid kollektivtrafikknutpunkter i länets yttre delar. Dessutom anser Kristdemokraterna att SL-kortet ska gälla som parkeringsbetalning på alla infartsparkeringar.

Personer med olika funktionsvariationer måste kunna lita på att hela resan är tillgänglighetsanpassad. Alla länkar i resekedjan måste fungera för att resan ska vara möjlig: information före och under resan, gångvägar till och från hållplatser och stationer, tillgängliga hållplatser samt biljettsystem som är lättbegripliga och enkla att hantera. Fordonen ska också vara smidiga att kliva på och av. De ska ha specialanpassade sittplatser och utrymme för hjälpmedel som rullstol eller rullator. Personalens bemötande måste präglas av omtanke och hänsynstagande. Genom externa högtalare, tydliga displayer, blindskrift och taktila stråk kan tillgängligheten förbättras ytterligare. Kristdemokraterna vill att det på perrongerna ska markeras var dörrarna till tåget eller tunnelbanevagnen kommer att stanna. Toaletter ska finnas på pendeltågsstationer, nya tunnelbanestationer och på tåg som går längre sträckor, för att skapa ökad tillgänglighet. På längre sikt vill vi att man utifrån ett trygghets- och tillgänglighetsperspektiv planerar för plattformsväggar i tunnelbanan, på stationer där det är särskilt trång för att förhindra olyckor. Som ett led i att förbättra tillgängligheten i kollektivtrafiken anser vi att kraven på service, driftsäkerhet och underhåll för hissar och rulltrappor måste skärpas.

En ny regionaltågstrafik i Mälardalen att introducerats, Mälartåg. Mälartågen har en jämn tidtabell med tätare avgångar än tidigare regionaltåg och förbinder på ett bra sätt Stockholmsregionen med städerna runt Mälardalen. Kristdemokraterna anser att SL-kortet ska gälla på resor inom länet med Mälartågen, så att de kan fungera som snabbpendeltåg som binder ihop länet med Stockholms central och förkortar resorna, från Nykvarn och Södertälje i söder till Märsta och Arlanda i norr. Förutom Flemingsberg och Sundbyberg, där regionaltågen stannar i dag, menar vi att de bör stanna i Älvsjö, Solna, Barkarby och Helenelund.

För att bussarna ska komma i tid är framkomligheten avgörande. Kollektivtrafikkörfält ska så långt som möjligt finnas där det annars finns en risk att bussarna har svårigheter att komma fram i tid. Framför allt ska stombusslinjerna prioriteras. Bussarnas tid vid rödljus behöver minimeras genom signalprioritering. Med hjälp av den senaste forskningen och innovativa lösningar kan signalprioriteringen optimeras så att hela trafiksystemet, såväl bussar som bilar, fungerar så effektivt som möjligt.

Cykeln är ett viktigt trafikslag som möjliggör omställningen till ett fossilfritt resande. Region Stockholm har som mål att cyklingen i länet ska öka. Kommunerna ansvarar för sina cykelbanor och deras arbetet för ökad framkomlighet och säkerhet för cyklister är avgörande. Regionens cykelkansli arbetar för en utbyggnad av de regionala cykelstråken. Kansliet har en begränsad roll i framtagandet av nya cykelleder. Kristdemokraterna föreslår därav att Region Stockholms cykelkansli läggs ner.

Kristdemokraterna yrkar:

- Inled en förhandling om att bygga Östlig förbindelse.
- Att SL-kortet ska gälla som betalning på samtliga infartsparkeringar.
- Att det regionala cykelkansliet läggs ner.

En färdtjänst att lita på

För personer med olika funktionsnedsättningar, som inte kan resa med den allmänna kollektivtrafiken, möjliggör färdtjänstverksamheten och övriga särskilda persontransporter ett delaktigt och aktivt liv. Resenärerna ska bemötas med god service och respekt. Chaufförerna och övrig personal som möter resenärerna måste ha goda kunskaper i svenska, kännedom om olika funktionsvariationer och därtill bra lokalkännedom då resenären inte alltid kan förväntas vara behjälplig med vägledning.

Färdtjänsten har haft en viktig funktion under coronapandemin då antalet färdtjänstresor gick ner samtidigt som behovet av testning gick upp. Taxibranschen drabbades hårt av minskat antal resor och var i akut behov av stöd, vilket uteblev från dåvarande regeringen. Det var betydelsefullt att färdtjänstens kunde ställas om och vara till gagn för invånarna och även taxibranschen. Chaufförerna gjorde ett ovärderligt jobb i att köra hem tester till invånare. Därmed undveks smittspridning i samhället samtidigt som såväl den enskilde fick hjälp som att Region Stockholm fick en bättre överblick över antalet smittade.

För att göra tillståndshanteringen för färdtjänsten enklare, tydligare, effektivare och mer rättssäker vill Kristdemokraterna att regionen ska ansvara för hela processen, från utredning, tillståndsgivning och utförande, och inte som i dag när grundansökan lämnas in i hemkommunen, men beslutet om tillstånd och verksamhetens utförande sköts av regionen. Tills vidare behöver regionen utveckla sitt praktiska ansvar för att förbättra och förenkla ansökningsförfarandet i samverkan med länets kommuner. Exempelvis behöver blanketten för ansökan vara lika lättillgänglig både på papper och digitalt, samt utgå från såväl kognitiva som fysiska funktionsnedsättningar. Funktionerna för att beställa resor och verksamhetens kundservice av resor ska kontinuerligt utvecklas för att kunna tillmötesgå såväl dem som vill sköta sina beställningar och ärenden digitalt som via telefon. Samtliga chaufförer ska vara särskilt utbildade i praktiskt bemötande och stöd för resenärer med olika funktionsnedsättningar och andra särskilda behov.

Genom att kollektivtrafiken görs alltmer tillgänglig och trygg för äldre och resenärer med funktionsvariationer kommer behovet av färdtjänst med vanliga taxibilar eller specialfordon på lång sikt att minska. Region Stockholm ska fortsätta att ge färdtjänstresenärer fritt resande i den allmänna kollektivtrafiken via sitt färdtjänsttillstånd. Precis som färdtjänstverksamheten ska den anropsstyrda närtrafiken utvecklas även det som ett komplement och möjligt alternativ till färdtjänstresor i taxi.

Kristdemokraterna yrkar:

- Säkerställ att färdtjänstchaufförerna, och övrig personal som arbetar med service kring färdtjänstverksamheten har goda språkkunskaper och utbildning om olika funktionsvariationer.
- Utveckla och förenkla ansökningsförfarandet för färdtjänst.

Anropsstyrd kollektivtrafik

För att göra den allmänna kollektivtrafiken tillgänglig på bästa sätt i hela Stockholms län behöver anropsstyrd busstrafik finnas tillgänglig i länets gles bebyggda områden. Den införda anropsstyrda trafiken som resenären själv kan beställa har avsevärt förbättrat tillgängligheten och behöver fortsätta att utvecklas. Detsamma gäller också den anropsstyrda närtrafiken, som är mycket ändamålsenlig där det finns många äldre personer, med eller utan beviljat färdtjänsttillstånd, som har ett behov av en mer portnära trafik än vad den ordinarie kollektivtrafiken kan erbjuda. Närtrafiken går ofta i områden där många äldre bor. Bussen är ett smidigt sätt att ta sig till exempelvis vårdcentralen, mataffären eller till den övriga kollektivtrafiken. En anropsstyrd närtrafik skulle ge en mer trygg och tillgänglig resa för den som har svårt att gå från busshållplatsen eller tunnelbanestationen. Ska verksamheten utvecklas och utökas behöver den dock helt övergå till att bli anropsstyrd. Närtrafiklinjer, skulle kunna utökas och få fler passagerare om den helt övergick till att vara anropsstyrd.

Förutom glesbygdsområden ser vi en funktion för anropsstyrd trafik i områden där vanlig linjelagd busstrafik inte är motiverat, till exempel industriområden, shoppingområden samt nybyggda villaområden.

Idag finns det riktlinjer gällande maximalt gångavstånd till kollektivtrafiken. I innerstaden gäller 500 meter och i glesbygd en km. I takt med att staden växer byggs även nya villakvarter upp i glesbygden. Nybyggda områden skall ha god tillgänglighet till kollektivtrafiken. I nybyggda villaområden, där avståndet till hållplatsen är långt, anser vi att man framgent bör införa ett pilotprojekt för självkörande, anropsstyrda mindre bussar. Detta för att lättare transportera resenärer till huvudleder där tillgängligheten till kollektivtrafik är god. Detta skulle på sikt få fler resenärer att välja kollektivtrafiken före bilen.

Kristdemokraterna yrkar:

- Utred anropsstyrd trafik i länets glesbygdsområden och industriområden.
- Utred att närtrafiken ska bli anropsstyrd och en integrerad del av den övriga allmänna kollektivtrafiken samt färdtjänsten.

En levande pendelbåts- och skärgårdstrafik

Pendelbåtstrafiken i Stockholm har tack vare Kristdemokraterna blivit ett viktigt inslag i stockholmstrafiken. I dag kan man pendla mellan Ekerö och Stadshuskajen och med pendelbåtlinjen Sjövägen som kör Nybroplan – Nacka – Lidingö – Frihamnen.

Kristdemokraterna vill utveckla fler effektiva förbindelser på Stockholms inre vattenvägar. Bland annat vill vi förlänga linje 80 till Djursholm och Täby samt Solna strand till Stadshuskajen. Vi vill även att testlinje 83x mellan Vaxholm och Strömkajen permanentas samt fortsätta att bygga ut pendelbåtstrafiken i rusningstid. Kristdemokraterna vill därtill se över möjligheten för privata linjer att ansluta sig till SL:s biljettsystem exempelvis mellan Hammarby sjöstad och Nybroplan och mellan Solna strand och Gamla Stan.

För att hitta nya båtlinjer i regionen behövs bättre samarbete mellan regionen, kommuner och länsstyrelsen, både vad gäller bryggor, anslutningstrafik och möjligheter att köra fortare för sjötrafiken. Dels måste arbete om att prospektera och bygga fler bryggor förbättras, dels måste hastighetsbegränsningar på pendelbåtar lyftas.

Waxholmsbolagets årsbiljett kallas för ö-kort. Kortet är till för dem som är skrivna på en ö utan broförbindelse eller statlig färja till fastlandet inom Waxholmsbolagets trafikområde. Vi ser ett behov av att tillgängliggöra ö-kortet för fler invånare, framför allt dem som jobbar ute i skärgården. Kristdemokraterna vill höja årsavgiften för ö-kortet och samtidigt inkludera dem som har sin arbetsplats på en ö som inte har bro- eller färjeförbindelse. Detta skulle inte innebära en ökad kostnad för Regionen då antalet användare av kortet ökar samtidigt som priset höjs.

Den nuvarande pendelbåtsflottan behöver förnyas. Kristdemokraterna vill därför att det köps in nytt tonnage för att möta framtidens resenärer. Möjligheten att ställa om pendelbåtar och skärgårdsbåtar till miljövänligare alternativ möjliggörs vid köp av nytt tonnage

Ett nytt tonnage ökar framkomligheten för cyklister då bland annat medtag av cykel på SL:s pendelbåtar möjliggörs.

Kristdemokraterna yrkar:

- Att privata båtlinjer ska kunna ansluta sig till SL:s biljettsystem
- Förläng linje 80 till Täby
- Tillgängliggör Ö-kortet för fler
- Köp in nytt tonnage för pendelbåtstrafiken

Framtidens hållbara trafik

För närvarande pågår ett skifte från förbränningsmotorer till eldrift inom transportsektorn. Kristdemokraterna vill se fler sådana lösningar inom kollektivtrafiken. Valet av lösningar ska göras utifrån vad som ger bäst resultat ur en ekonomisk och ekologisk synvinkel. Att göra ett långsiktigt försök att elektrifiera kollektivtrafikens bussar samt bygga elvägar är bra lösningar för att fortsätta arbetet med att ställa om befintlig trafik. För färdtjänst och närtrafik spelar batteridrift en viktig roll i elektrifieringen. Även för båttrafiken kan batteridrift och elhybrider vara en viktig del i omställningen till fossilfri kollektivtrafik.

Ökad automatisering har länge varit en trend inom spårburen trafik. Automatiseringen möjliggör högre turtäthet och lägre driftskostnader. Den ger förutsättningar till högre passagerarkapacitet. Kristdemokraterna vill på sikt införa automatisk drift i Stockholms tunnelbana. De senaste åren har många försök även genomförts med självkörande bussar och bilar. Självkörande taxi skulle kunna vara ett sätt att skapa kollektivtrafik med god turtäthet i utbyggnadsområden. Kristdemokraterna vill även framgent se ytterligare långsiktiga försök med självkörande bussar.

Kristdemokraterna yrkar:

- På sikt ska alla bussar i kollektivtrafiken elektrifieras.

REGIONAL UTVECKLING FÖR EN ATTRAKTIV OCH HÅLLBAR TILLVÄXTREGION

Energiförsörjning i Region Stockholm

Stockholm fortsätter att växa och detta leder till att efterfrågan på el även ökar. Byggandet av nya bostäder, utbyggnad av infrastruktur och laddinfrastruktur, ökad elektrifiering av transportsektorn för att nå de högt ställda hållbarhetsmålen i agenda 2030 gör att el- och energiförsörjningen behöver säkerställas. Det är av yttersta vikt att finna långsiktigt hållbara alternativ för den framtida energiförsörjningen utan att äventyra Stockholmsregionens kortsiktiga energiförsörjning. Därför ser Kristdemokraterna det uppdrag som det nya styret i Region Stockholm har givit Regionstyrelsen, om att ta fram en plan och påbörja arbetet med att ställa om Region Stockholms reservkraft från fossil till förnybar, som problematiskt då det kan komma att hota sjukhusens driftsäkerhet. Det skulle äventyra sjukhusens förmåga att bedriva patientsäker sjukvård.

Kapaciteten i Stockholms läns elnät har under de senaste åren varit ansträngd. Redan 2017 larmade Svenska kraftnät om svårigheter att tillgodose effektuttag i Stockholm utan att genomföra omfattande nätförstärkningar. Begränsningar i transmissionsnäten och de regionala distributionsnäten har lett till att elnätens, främst transmissionsnätets, kapacitet nu har uppnått och överskrids under delar av året, framför allt under kalla vinterdagar. Detta kan påverka möjlighet till omställning av energisystem, ex. begränsa möjligheterna till att elektrifiera industriella processer för att minska koldioxidutsläpp. Det kan även påverka möjligheterna att nå nationella mål om klimatneutralitet och fossiloberoende samt begränsa bostadsbyggande och infrastruktursatsningar. Kraftansträngningar måste därför till för att lösa de kapacitetsbrister som finns i länets elnät.

Kärnkraft har en roll i att bekämpa klimatförändringen och små kärnreaktorer (Small Modular Reactors) kan ses som en del av kärnkraftens framtid. De små kärnreaktorerna skiljer sig från konventionella reaktorer på så sätt att de är både fysiskt och effektmässigt mindre samt utrustade med funktioner för passiv säkerhet. De har färre aktiva system och kräver färre mänskliga ingrepp, vilket betyder att de öppnar upp för möjligheten att placera reaktorerna närmare tätbebyggda områden och förenklar drift och utformning. Lämplig lagstiftning och bestämmelser för små kärnreaktorer och nya användningar av kärnenergi behöver utformas för att bättre kunna möta framtidens förändrade energibehov.

Idag står vägtrafiken i Sverige för cirka en tredjedel av landets koldioxidutsläpp, varav godstrafiken står för cirka en tredjedel. Vägtrafikens klimatpåverkan är betydande och dess negativa miljöpåverkan måste minskas genom ökad användning av biodrivmedel och på sikt en massiv elektrifiering, där elvägar kan vara ett alternativ.

Staten har traditionellt sett ansvar för väginfrastruktur men dagens komplexa samhällsprojekt, elvägar, saknar en enskild aktör som ensam kan fatta beslut som styr över andra. Det finns dessutom inga regelverk särskilt utformade för anläggande och användande av elväg. Därför behöver man sträva efter att få till ett gemensamt agerande, vilket ställer stora krav på samverkan och dialog med stat och kommuner för att gemensamt kunna arbeta för att elvägen ska genomföras.

Förhandla med stat och kommuner att bygga ut laddinfrastruktur för att möta framtidens efterfrågan

Idag finns tusentals laddbara fordon i Sverige, ett antal som ökar ständigt och snabbt. En väl fungerande och utbyggd laddinfrastruktur ökar möjligheterna att använda redan befintliga laddbara fordon och är en förutsättning för att öka antalet elfordon på de svenska vägarna. Den transformation av transportsektorn som elektrifieringen innebär ställer höga krav på utbyggnaden av laddinfrastruktur för att möta den efterfrågan som kommer att finnas.

Stockholm är beroende av ett väl fungerande transportsystem i hela landet och påverkas av den statliga infrastrukturplaneringen. Staten har en viktig roll som lagstiftare avseende standarder, elnät, markupplåtelse och parkering medan regioner ansvarar för regionplanering och kommuner ansvarar för den mer detaljerade markanvändningen inom sina geografiska gränser.

Sätt press på staten att underhålla befintlig infrastruktur som är underfinansierad i länet. Att förvalta och underhålla det svenska vägnätet, som är en del av vår samhällsbärande infrastruktur, som byggts upp av flera generationers arbete och investeringar är en grundförutsättning för ett hållbart samhälle. Under 2000-talet har dock kapacitetsbrister i infrastrukturer nått en ny kritisk nivå på grund av att regeringen har investerat för lite i infrastrukturen. Regeringen har under de senaste fyra mandatperioderna satsat mer pengar på underhåll än tidigare, men trots det har budgetramarna satts för lågt i förhållande till behoven. Decennier av underinvesteringar i kapacitet och underhåll har lett till att vi har hamnat i en situation med en växande underhållsskuld. För att kunna hålla jämna steg med kostnadsökningar och den högre nivån på underhåll som krävs i en sliten anläggning som utnyttjas allt hårdare krävs en större fokuserad satsning på infrastruktur.

Underhållsskulden på det svenska vägnätet ökar. Det gäller även Stockholms län. Enligt en analys utförd på uppdrag av Transportföretagen är var tionde väg i Stockholms län i mycket dåligt skick. Sprickbildningar, spårdjup och ojämnheter är inte bara vanligt på vägar i glesbygd. Det förekommer även i alltför hög utsträckning på vägar i Stockholms län.

Sätt press på staten att satsa mer på bredbandsutbyggnad för en levande landsbygd

En god uppkoppling till internet i hela regionen är viktigt. I spåren av covid 19 är det troligt att allt fler kommer att arbeta hemifrån och bosätta sig längre ut i länet. Stockholmsregionen har stora delar landsbygd och med en god internetuppkoppling blir dessa delar alltmer attraktiva att bosätta sig i vilket också kan gynna den regionala utvecklingen på mindre orter i länet. En ökad lokalbefolkning ger underlag för den lokala mataffären och så vidare. Att man dessutom kan arbeta hemma och undvika långa persontransporter är bra för klimatet samtidigt som livspusslet blir enklare att få ihop. Kristdemokraterna anser att bredbandsutbyggnaden är prioriterad för en levande landsbygd i Stockholms län.

Trygga och utveckla flygets möjligheter

Stockholm-Mälardalen är Sveriges starkaste tillväxtregion, och måste även framöver ge förutsättningar för att den kan fortsätta att vara det. Ett ökat resande med flyg är bra för svensk tillväxt, men leder också till en ansträngd situation där förutsättningar krävs för att effektivisera och optimera verksamheterna.

Infrastrukturprojekt likt Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen har genererat en samverkan mellan stat, region och kommuner för gemensamma och gränsöverskridande infrastruktursatsningar. Kristdemokraterna tycker att det är dags att ta nästa steg och vill därför gå in i en Arlandaförhandling. Med framtidens planering av arbetsplatser och infrastruktur i och omkring Arlandaområdet behöver planeringen få goda möjligheter för att bland annat kunna bosätta sig på ett lämpligt pendlingsavstånd till Arlanda. Detta område sträcker sig runt hela Arlandaregionen där vi ser att den spårbundna trafiken dras vidare och in till Arlanda på ett lämpligt sätt. Det handlar om allt ifrån att kunna nå kommunerna i nordöstra Stockholm via en utbyggnad av Roslagsbanan till infrastrukturlösningar som ökar tillgängligheten från Uppsala, Västerås och Eskilstuna till Arlandaregionen. Därtill ska de kommersiella flygbussarna få goda förutsättningar att köra från Stockholms regionala knutpunkter. Denna utveckling är vi övertygade gynnar hela Stockholm-Mälardalsregionen och indirekt hela Sverige. Går det bra för Stockholm, går det bra för Sverige.

Det är viktigt för hela landet att säkra den framtida tillgången till snabba och effektiva kommunikationer till och från Stockholm. Bromma flygplats fyller tillsammans med Arlanda en viktig roll för flygtrafikkapaciteten i landet, inte minst som nav för inrikestrafiken. I takt med klimatomställningen ser vi att Bromma har bra förutsättningar att bli Sveriges första Aerotropolis för ljudlösa elflygplan.

Kristdemokraterna yrkar:

- Genomför en Arlandaförhandling för att säkerställa investeringar inom infrastruktur och fastighetsutveckling för att stärka Stockholmsregionens tillväxt.

Utred trafiklösning Järna/Norvik väg 73

Behoven av interregional och storregional järnvägstrafik till 2050 bedöms vara så stora att det behövs ytterligare spårkapacitet på Ostkustbanan mellan Stockholm och Uppsala, på Västra Stambanan mellan Älvsjö och Järna samt på Svealandsbanan mellan Södertälje och Nykvarn. Valet av lösning på kapacitetsproblemen behöver utgå från en samlad analys och en långsiktig inriktning som inkluderar samtliga framtida kapacitetsbehov i järnvägssystemet i länet.

Med den nya containerhamnen Norvik kommer den tunga godstrafiken öka kraftigt på vägnätet på Södertörn. Redan idag är tvärförbindelserna mellan östra Södertörn och E4/E20 hårt belastade. På väg 259 mellan Huddinge och Haninge är var femte fordon en tung lastbil, den högsta andelen i länet. Därför är behovet av den planerade motorvägen Tvärförbindelse Södertörn akut. För att minska sårbarheten i trafiksystemet, avlasta E4/E20 mellan Södertälje och Stockholm och få bort den tunga trafiken från den smala och olycksdrabbade väg 225 mellan Södertälje och Nynäshamn vill vi också att en tunnelloösning för förlängning av väg 73 till E4 söder om Södertälje utreds.

Minskad bidragsgivning och medlemskap

Region Stockholm delar varje år ut bidrag till organisationer, föreningar och privatpersoner som på olika sätt bidrar till att uppfylla Region Stockholms verksamhet och mål. Det kan handla om förebyggande insatser eller tidsbegränsade projekt och försöksverksamheter inom hälsa- och vård, kultur och regionens utveckling.

När vår samvaro präglas av en ekonomisk osäkerhet ställer detta krav på ansvarsfull hantering av utgivande av stöd samt en god hushållning. Detta kommer innebära tuffa prioriteringar inom Region Stockholms verksamhet. Medlemskap i andra organisationer bör minska för att kunna fokusera på regionens kärnverksamhet och bidrag behöver ses över för att kunna effektivisera användningen av skattebetalarnas pengar.

Nyligen avslöjades ett stort bidragsbedrägeri där miljontals kronor har betalats ut till tio stufieförbund runt Järnvälfältet i Stockholm, och av dessa åtta har fått bidrag på felaktiga grunder. Det måste bli lättare att granska Folkbildningsrådets verksamhet och riktlinjer behöver ses över för ersättning så att skattepengarna kommer våra invånare till del, fusk motverkas och radikala grupperns inflytande bryts.

Kristdemokraterna yrkar:

- Minskad bidragsgivning via Kulturnämnden.
- Minskad bidragsgivning och medlemskap via Klimat och regionplanenämnden.

Slopa 1 procentmålet för kultursatsningar vid nybyggnation

1937 beslutade Sveriges riksdag att en procent av kostnaderna vid statlig byggnation skulle satsas på konstnärlig gestaltning. När storlandstinget bildades 1971 blev det formellt beslutat att även Stockholms läns landsting skulle tillämpa procentregeln, men med upp till 2 procent av produktionskostnaden. Men konstnärlig utsmyckning är viktigt för trivsel och trygghet i kollektivtrafiken. Vi anser att procentregeln är ett dyrt och ineffektivt sätt att hantera skattebetalarnas pengar. Därför anser vi att procentregeln slopas, på så sätt kan vi effektivisera användningen av skattebetalarnas pengar.

Region Stockholms hållbarhetsarbete

Region Stockholm har höga ambitioner och mål på klimatområdet. Regionen ligger i framkant i sina satsningar och har gjort stora omställningar de senaste åren. Utsläppen per invånare minskar och ligger på nivåer som är drygt hälften så stora som i övriga landet, och påtagligt lägre än i många jämförbara storstadsregioner i världen.

Regionens arbete med att nå målet om nettonollutsläpp senast år 2045, har till sin hjälp inrättat klimatkansli, vars syfte är att växla upp arbetet för klimatet, det strategiska verktyget Klimatfärdplan 2050. Tillsammans med antagandet av en ambitiös hållbarhetspolicy och hållbarhetsstrategi skickar detta tydliga signaler om regionens seriösa arbete med att uppfylla Parisavtalet.

Stärk satsningar på resursoptimering och cirkulära materialflöden

En övergång från linjära till cirkulära materialflöden är en förutsättning för en långsiktigt hållbar resursanvändning. Övergången innebär att resurser utnyttjas, återanvänds och återvinns för att undvika slutgiltigt avfall och möjliggöra en hållbar framtid och välmående planet för kommande generationer. Resursoptimering i sin tur innebär att resurser används smartare för att undvika resursspill.

Tillsammans kan satsningar på resursoptimering och en övergång till cirkulära materialflöden leda till reducering av klimattryck, samt medföra en ekonomisk besparing och förbättrad lönsamhet genom att råvaror, energi och tid tas tillvara.

Hårdare krav vid upphandlingar för att påverka utsläpp av CO2 och miljögifter

Offentlig upphandling är den process som offentliga organisationer använder för att göra inköp och står för ungefär en sjättedel av Sveriges BNP. Region Stockholm är en av landets största inköpsorganisationer och har som mål att bli ledande i Europa på hållbar upphandling. Offentlig upphandling har goda förutsättningar att bidra till en hållbar utveckling men står för utmaningar i form av samordning och harmonisering av miljö- och klimatkrav.

Kristdemokraterna i Region Stockholm anser att offentlig upphandling utgör ett viktigt klimatpolitiskt styrmedel och att Region Stockholm kan göra mycket i arbetet mot att nå nettonollutsläpp genom att ställa högre miljökrav vid upphandling av både varor och tjänster.

Utfasning av icke-nödvändiga och minskning av nödvändiga kemikalier

Inom vård, kollektivtrafiken och fastigheter finns kemikalier som kan vara skadliga både för miljön och för hälsan. För vissa miljögifter har användningen reglerats och utsläppen minskat vilket har lett till lägre halter i både människa och miljö.

Ansträngningar och kraftsamlingar behöver ske för att ersätta skadliga och farliga kemikalier med mer hållbara alternativ. Region Stockholms arbete med att fasa ut alla farliga kemikalier som inte är absolut nödvändiga behöver fortsätta samtidigt som en minskning av nödvändiga kemikalier måste ske.

Långsiktiga investeringar i kollektivtrafiken och alternativa drivmedel

I Klimaträttsutredningens betänkande "Rätt för klimatet" (2022:21) görs bedömningen att om nettonollutsläpp av växthusgaser ska uppnås till år 2045, behöver omställningen av transportsystemet vila på tre ben; transporteffektivt samhälle, hållbara förnybara drivmedel och elektrifiering och energieffektiva fordon och fartyg. Region Stockholm arbetar som aldrig förr med att bygga ut, förnya och förvalta kollektivtrafiken med nya linjer för båtar, tåg och tvärbana samt bussar. Arbetet med att stärka det hållbara resandet och kollektivtrafikens konkurrenskraft i Stockholms län ska fortsätta.

Kristdemokraterna är även positivt inställda till hållbara alternativa drivmedel som bland annat vätgas. I dagsläget finns dock svårigheter som behöver lösas innan vätgasen helt kan aktualiseras som alternativt drivmedel. Bland annat krävs det väldigt mycket el för att skapa vätgasen samt enorma mängder vatten. Grön vätgas är idag även dyrare än konventionellt tillverkad

vätgas. Vätgasen har stor potential att bidra till samhällsomställningen men det kräver att vi ökar satsningarna på forskning och utveckling av vätgasen.

Kristdemokraterna yrkar:

- Utreda trafiklösning Järna/Norvik väg 73.
- Riktad satsning mot små och medelstora företag för resursoptimering och cirkulära materialflöden i syfte att underlätta och stimulera hållbar omställning från linjär till cirkulär ekonomi.

KULTUR

Fortsatt stöd till kulturen som drabbats hårt av covid-19-pandemin

Covid-19-pandemin har haft en förlamande effekt på kulturlivet och de kreativa näringarna i Stockholms län. Senast i december 2021 fick vi se hur upptäckten och spridningen av en ny virusvariant ledde till att kultursektorn återigen ställdes inför en verklighet med nedstängda eller begränsade verksamheter. Det innebär en fortsättning på en redan svår tid för många och som drabbat både de som får sin inkomst från arbete inom kultursektorn och kulturkonsumenter.

Tiden av nedstängda och begränsade verksamheter har satt sina spår och det rådande ekonomiska läget med stigande elpriser och följderna av ett krig i vårt närområde har lett till svårigheter för kulturen att vara en kraft och bidra till hela samhällets utveckling. Vi vill se fortsatta steg mot att stärka stödet till kultursektorn för att underlätta både återstarten och återhämtningen efter pandemin. Målet måste vara ett så snart som möjligt återgå till ett kulturliv som till större del kan stå på egna ben, fria från offentligt stöd och offentlig styrning.

Stärk satsningar på bibliotek och läsfrämjande aktiviteter

Bibliotek är en av våra mest besökta kulturinstitutioner och är en viktig bärare av demokrati, kultur och bildning. Rapporter visar unga i allt högre grad slutar läsa böcker samtidigt som bibliotekens framtida betydelse ifrågasätts i en alltmer föränderlig och digitaliserad omvärld.

I Sverige finns mer än 2000 bibliotek av olika slag, varav fler än 100 är belägna i Stockholmsregionen. Vi vill värna den unika plats för läsning, informations- och kunskapsökning, folkbildning och möten som bibliotek utgör. Vi vill även se en bred satsning på läsning och kunskapsinhämtning genom att stärka bibliotekens ställning och rikta insatser för läsförståelse och läsinlärnning där de kommer alla barn till del.

Stärka arbetet med folkbildningen

Folkbildningen, som syftar till att på ett demokratiskt och jämlikt sätt få medborgare att ta till sig ny kunskap och nya värderingar, är över 100 år gammal och fyller då som nu en mycket viktig funktion i samhället.

Folkbildningen har verksamhet i Stockholms läns alla 26 kommuner och utgörs av folkskolor, studieförbund och studerande organisationer inom folkhögskolan. Den innehar en unik roll i integrationsarbetet samtidigt som den vitaliserar demokratin, håller ihop gemenskaper och skapar förutsättningar för ett gott samhälle. Vi anser att stöd till folkhögskolor och studieförbund är en viktig bildningsverksamhet för Region Stockholm. De spelar en central roll för Stockholmsregionens attraktivitet och tillväxt samtidigt som den kan erbjuda invånare ökad kunskap och de verktyg som underlättar deltagandet i samhällslivet. Vi ser därmed vikten av att fortsätta stödja folkbildningen och den centrala ställning den har för Stockholmsregionen och dess invånare.

Vårda och värna vårt kulturarv

Vårt kulturarv utgörs av historiska spår som tillkommit genom mänsklig aktivitet i olika tider. Det kan bestå av föremål, byggnader och fornlämningar samt immateriella värden som idéer, berättelser och traditioner som påverkar vårt liv och vår omgivning på många olika sätt.

En god kulturpolitik måste sträva efter att ta tillvara det värdefulla kulturella arv som tidigare generationer har lämnat efter sig. För den kristdemokratiska ideologin är förvaltarskapstanken central vilket innebär att varje generation har en skyldighet att förvalta det som lämnats av tidigare generationer för att sedan föra det vidare till nästa. Vi vill genom en aktiv medvetenhet och förmedling av de värden som byggt och håller samman vårt samhälle och genom en varsam och noggrann vård av vårt fysiska kulturarv se till att den värdefulla kulturen görs tillgänglig och kommer invånarna till del.

Värna kulturens frihet

Kulturen är en viktig del av vårt samhälle och har en stor betydelse både för den enskilde individen och samhället i stort. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att kulturpolitiken bidrar till goda grundvillkor för kultursektorn, men att det också är viktigt att upprätthålla respekten för den konst-

närliga friheten och principen om armlängds avstånd till kulturen.

Utveckla Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen är en modell vars mål är att föra kulturen närmare medborgarna och ge regionerna ett ökat ansvar och ökad frihet inom kulturområdet. Ända sedan modellens införande har ömsesidigheten i relationerna mellan de politiska nivåerna haltat och modellen som skulle innebära en decentralisering har snarare medfört ökade anspråk på styrning från statens sida.

Vi ställer oss positiva till kultursamverkansmodellen som koncept och välkomnar initiativ som ökar det regionala inflytandet över kulturpolitiken och för den närmare regionens invånare. Stockholmsregionen är den folkrikaste regionen och är hemvist för den absoluta majoriteten av konstnärer, fria grupper och statliga institutioner som verkar både i länet och i hela landet. Samtidigt har samverkansmodellen under åren utvecklats, utan hänsyn till detta. Kultursamverkansmodellen behöver utvecklas för att kunna rymma Region Stockholms särskilda förutsättningar. Det är viktigt för Kristdemokraterna att det regionala inflytandet kan säkerställas och att den kulturella position som Stockholmsregionen innehar inte äventyras.

Kristdemokraterna yrkar:

- Stimulera satsningar på läs- och skrivfrämjande aktiviteter via Regionbiblioteken.
- Inom nämndens budget för projekt och verksamhetsstöd avsätta +2 mkr för Projektstöd kultur och hälsa för satsningar på barn och unga som är inskrivna och visats på Region Stockholms sjukhus, i syfte att underlätta tillvaron för barn och unga på sjukhus.

KRISTDEMOKRATERNAS FÖRSLAG TILL BUDGET 2023

FÖRKLARINGSPOST	Belopp i miljoner kronor ³			
	2023	2024	2025	
SJUKVÅRD				
HSN - Familjecentraler	-10	-10	-10	
HSN - Hembesöksprogram	-20	-20	-20	
HSN - Förstärkt utskrivning	-30	-30	-30	
HSN - TBE	-70	-20	0	
Primärvårdsnämnden - Besparing digitalt vårdbesök	84	84	84	
Primärvårdsnämnden Högre ersättning husläkarmottagningar 1%	-67	-67	-67	
TRAFIK				
TRAFIK - Slopas försök till kortläsare bak på stombusslinje 4	1	1	1	
TRAFIK - Nej till permanenta sommarlovskortet i kollektivtrafiken	60	60	60	
TRAFIK - Nej till permanenta sommarlovskort i färdtjänsten	10	10	10	
TRAFIK Utökad reklam i kollektivtrafiken	100	200	250	
TRAFIK avveckla tågvärdrar	80	140	140	
TRAFIK - Nej till att permanenta linje 84 Värmdö	60	60	60	
TRAFIK - Nej till slopad 3-milsgräns	22	22	22	
TRAFIK - Nej till höjda fritidsresor färdtjänst	5	5	5	
RLK, RS, KRN, KN				
Klimat och regionplanenämnden - Riktad satsning mot små och medelstora företag	-2	-2	-2	
Klimat och regionplanenämnden/ Regionstyrelsen Mindre bidragsgivning och medlemskap	20	20	20	
Klimat och regionplanenämnden - Lägga ner Cykelkansliet	6	6	6	
Kulturnämnden - Stimulera satsningar på läs och skrivfrämjande aktiviteter	-2	-2	-2	
Kulturnämnden - Minskad bidragsgivning	40	40	40	
RLK - Nej till förmånscykel	27	27	27	
RLK - Nej till satsning RLK på 150 miljoner för att finansiera åtgärder som bidrar till god ekonomisk hushållning	150	150	150	
Minskad administration 5%	232	232	232	
INTÄKTER/TAXEFÖRÄNDRINGAR				
FÖRKLARINGSPOST	Belopp i miljoner kronor ²			Beskrivning av typ av intäkt ³
	2023	2024	2025	
Höjning SL taxa 20kr	150	160	170	SL månadskort höjs från 970 till 990
Statsbidrag	1 000	1 000		Beräknade statsbidrag enligt regeringens budget

Tabellverk RRB:s förslag till budget 2023 samt plan för åren 2024–2025

Skatteintäkter

Region Stockholms skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	Utfall	Budget	Budget	Ändring	Plan	Plan
Mkr	2021	2022	2023	B23/22	2024	2025
Skatteintäkter	81 930	84 881	91 670	8,0%	95 940	100 069
Generella statsbidrag	7 109	7 379	7 573	2,6%	7 785	8 003
- varav läkemedelsförmånen	7 109	7 379	7 573	2,6%	7 785	8 003
- varav övriga generella statsbidrag	0	0	0		0	0
Kommunalekonomisk utjämning	-2 010	-2 572	-5 041	96,0%	-5 614	-6 241
- varav inkomstutjämning	-1 952	-2 317	-2 897	25,1%	-3 036	-3 158
- varav kostnadsutjämning	-1 715	-1 543	-2 272	47,3%	-2 585	-2 686
- varav regleringsbidrag/avgift	1 657	1 287	128	-90,1%	7	-397
Summa skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	87 030	89 688	94 202	5,0%	98 112	101 831
Förändring från föregående år, mkr		2 658	4 514		3 910	3 719
Förändring från föregående år, procent		3,1%	5,0%		4,2%	3,8%
Budget 2022		89 814	91 566		90 857	
Differens			2 636		7 255	
Varav Budget 2022 utjämning		-2 572	-3 711		-4 296	
Differens			-1 330		-1 318	

Resultaträkning

Resultaträkning	Utfall	Budget	Prognos	Budget	Ändring	Plan	Plan
Mkr	2021	2022	2022	2023	B23/Pr22	2024	2025
Verksamhetens intäkter	31 376	28 517	29 135	28 365	-2,6%	27 632	27 615
Personalkostnader och inhyrd personal	-39 171	-37 110	-37 277	-38 372	2,9%	-39 428	-36 135
Köpt hälso- och sjukvård, tandvård, mm.	-25 291	-23 868	-24 283	-24 958	2,8%	-26 284	-28 207
Köpt trafik	-15 570	-16 214	-16 509	-16 745	1,4%	-15 989	-16 520
Övriga kostnader	-28 065	-31 155	-30 438	-29 949	-1,6%	-30 363	-33 418
Verksamhetens kostnader	-108 098	-108 347	-108 507	-110 024	1,4%	-112 065	-114 281
Avskrivningar	-7 024	-7 146	-6 871	-7 101	3,3%	-7 402	-7 937

Verksamhetens nettokostnader	-83 746	-86 977	-86 244	-88 760	2,9%	-91 835	-94 602
Skatteintäkter	81 930	84 881	87 459	91 670	4,8%	95 940	100 069
Generellt statsbidrag	7 109	7 379	7 388	7 573	2,5%	7 785	8 003
Uljämningssystemet	-1 070	-2 572	-2 284	-5 041	120,8%	-5 614	-6 241
Summa samlade skatteintäkter	87 970	89 688	92 563	94 202	1,8%	98 112	101 831
Verksamhetens resultat	4 224	2 712	6 319	5 442	-13,9%	6 277	7 229
Finansiella intäkter	43	44	40	33	-18,2%	33	33
Finansiella kostnader	-2 446	-2 614	-2 214	-5 467	146,9%	-5 089	-3 675
Resultat efter finansiella poster	1 821	142	4 146	9		1 221	3 588
Extraordinära poster	0	0	0	0		0	0
Årets resultat	1 821	142	4 146	9		1 221	3 588

Balansräkning

Balansräkning	Utfall	Prognos	Budget	Plan	Plan
Mkr	2021	2022	2023	2024	2025
Tillgångar					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	445	631	740	788	665
Materiella anläggningstillgångar	129 642	137 398	148 575	158 249	165 648
Finansiella anläggningstillgångar	1 397	1 199	1 199	1 199	1 199
Summa anläggningstillgångar	131 484	139 228	150 514	160 236	167 512
Omsättningstillgångar					
Övriga omsättningstillgångar	9 968	8 717	8 888	9 088	9 088
Kassa och bank	6 462	2 117	2 182	2 248	2 248
Summa omsättningstillgångar	16 429	10 834	11 069	11 336	11 336
Summa tillgångar	147 914	150 062	161 583	171 572	178 848
Eget Kapital					
Årets resultat	1 821	4 146	9	1 221	3 588
Övrigt eget kapital	20 214	18 136	22 281	22 290	23 509
Summa eget kapital	22 036	22 281	22 290	23 511	27 096
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	34 009	37 157	41 289	44 934	47 738
Andra avsättningar	923	971	971	971	971
Summa avsättningar	34 933	38 128	42 260	45 905	48 709
Skulder					
Långfristiga skulder lån och leasing	39 365	33 840	35 826	36 371	31 211
Övriga långfristiga skulder	20 380	25 172	30 873	36 013	42 061
Summa långfristiga skulder	59 744	59 012	66 699	72 385	73 272

Kortfristiga skulder	31 201	30 641	30 333	29 771	29 771
Summa skulder	90 946	89 652	97 033	102 156	103 043
Eget kapital, avsättningar och skulder	147 914	150 062	161 583	171 572	178 848
<i>Ansvarsförbindelse för pensioner</i>	<i>22 613</i>	<i>21 704</i>	<i>22 054</i>	<i>21 888</i>	<i>21 090</i>
<i>Soliditet inklusive ansvarsförbindelsen</i>	<i>-0,4%</i>	<i>0,4%</i>	<i>0,1%</i>	<i>0,9%</i>	<i>3,4%</i>

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalys	Utfall	Prognos	Budget	Plan	Plan
Mkr	2021	2022	2023	2024	2025
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	1 821	4 146	9	1 221	3 588
Justering för ej likviditetspåverkande poster*	10 178	6 167	11 511	11 729	10 925
Minskning av avsättningar pga utbetalningar	0	0	0	0	0
<i>Medel från verksamheten före förändringar av rörelsekapital</i>	<i>11 999</i>	<i>10 312</i>	<i>11 520</i>	<i>12 950</i>	<i>14 513</i>
Ökning(-) resp minskning(+) av förråd och varulager	-204	137	29	0	0
Ökning(-) resp minskning(+) kortfristiga fordringar	483	1 114	-200	-200	0
Ökning (+) resp minskning (-) av kortfristiga skulder (exkl leasing- och lånefinansiering)	-100	-561	-307	-562	0
Kassaflöde från den löpande verksamheten	12 179	11 003	11 042	12 188	14 513
Investeringsverksamheten					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	92	0	0	0	0
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Investering i materiella anläggningstillgångar	-11 026	-14 616	-18 883	-18 036	-15 636
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Investering i finansiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-10 934	-14 616	-18 883	-18 036	-15 636
Finansieringsverksamheten					
Nyupptagna lån	0	0	2 432	411	0
Amortering av långfristiga skulder	0	0	0	0	0
Ökning/minskning långfristiga fordringar	-199	199	0	0	0
Förändring långfristiga skulder	1 844	370	6 440	6 168	1 124
Förändring av leasingfinansiering	-429	-1 301	-966	-664	0
Erhållna bidrag	0	0	0	0	0
Minskning av avsättningar pga utbetalningar	0	0	0	0	0
Övrig finansiering	0	0	0	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	1 216	-732	7 906	5 914	1 124

Utbetalning bidrag till statlig infrastruktur					
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur	0	0	0	0	0
Årets kassaflöde	2 461	-4 345	65	66	0
Likvida medel vid årets början	4 012	6 462	2 117	2 182	2 248
Likvida medel vid årets slut	6 473	2 116	2 182	2 248	2 248

Finansieringsbudget

	Utfall	Prognos	Budget	Plan	Plan
Mkr	2021	2022	2023	2024	2025
Investeringar	11 026	14 616	18 883	18 036	15 636
Finansiering egen likviditet	-7 554	-9 537	-11 042	-12 188	-9 352
Medfinansiering	-3 472	-5 079	-5 920	-5 369	-6 284
Lån- och leasingfinansiering	0	0	-1 921	-479	0
Resultat	0	0	0	0	0
<i>Självfinansieringsgrad</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>85%</i>	<i>96%</i>	<i>100%</i>

Anslag

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mkr	2022	2023	2024	2025
Hälso- och sjukvårdsnämnden	69 975	61 197	63 140	65 642
Primärvårdsnämnden	0	12 705	13 214	13 743
Patientnämnden	33	34	35	37
Trafiknämnden	10 512	12 171	12 705	13 218
- varav trafikförvaltningen	10 469	10 807	11 182	11 635
- varav färdtjänstverksamheten	1 208	1 150	1 181	1 181
- varav förvaltning för utbyggd tunnelbana	43	214	342	402
Kulturnämnden	555	530	569	593
Regionstyrelsen	2 693	2 576	2 377	2 379
varav regionledningskontoret	514	557	558	558
- varav politiska organisation	210	205	205	205
- varav bidrag och övrigt	1 969	1 990	1 791	1 792
Klimat- och regionutvecklingsnämnden	0	163	166	174
Fastighets- och servicenämnden	0	0	0	0
Revisorskollegiet	37			
Summa anslag	85 794	89 413	92 245	95 827

*) Revisorskollegiets anslag bereds av regionfullmäktiges presidium och anges inte i tabellerna.

Ersättning pensioner

	Budget	Plan	Plan
Mkr	2023	2024	2025
Hälso- och sjukvårdsnämnden	3 750	3 846	0
Primärvårdsnämnden	0	0	0
Patientnämnden	3	4	0
Trafiknämnden	154	146	0
varav trafikförvaltningen	154	146	0
varav färdtjänstverksamhet	0	0	0
varav förvaltning för utbyggd tunnelbana	0	0	0
Kulturnämnden	11	12	0
Regionstyrelsen	54	55	0
Klimat- och regionutvecklingsnämnden	1	1	0
Fastighets- och servicenämnden	0	0	0
Revisorskollegiet	3	3	0
Summa ersättning	3 977	4 067	0

Resultatkrav

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mkr	2022	2023	2024	2025
Hälso- och sjukvård				
Hälso- och sjukvårdsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
- varav Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje	0,0	0,0	0,0	0,0
Primärvårdsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Patientnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Stockholms läns sjukvårdsområde	232,0	242,0	258,0	262,0
Karolinska Universitetssjukhuset	42,0	44,0	46,0	47,0
Södersjukhuset AB	15,0	21,0	21,0	23,0
Danderyds Sjukhus AB	11,0	24,0	24,0	26,0
Södertälje Sjukhus AB	4,0	5,0	5,0	5,0
S:t Eriks Ögonsjukhus AB	10,0	7,0	7,0	7,0
Folktandvården Stockholms Län AB	100,0	-12,4	-10,1	100,0
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB	6,0	6,0	6,0	6,0
Tobiasregistret AB	0,0	0,0	0,0	0,0
MediCarrier AB	1,0	3,5	4,5	10,0
Hälso- och sjukvård totalt	421,0	340,1	361,4	486,0

Kollektivtrafik				
Trafiknämnden	408,0	412,0	307,0	817,0
- varav trafikförvaltningen	0,0	32,0	32,0	32,0
- varav färdtjänstverksamheten	4,0	50,0	75,0	4,0
- varav förvaltning för utbyggd tunnelbana	0,0	0,0	0,0	0,0
AB Storstockholms Lokaltrafik	404,0	330,0	200,0	781,0
- varav AB SL Finans	0,0	0,0	0,0	0,0
- varav SL Nya Tunnelbanan AB	0,0	0,0	0,0	0,0
- varav Waxholms Ångfartygs AB	4,0	4,0	0,0	8,0
Kollektivtrafik totalt	408,0	412,0	307,0	817,0
Kultur				
Kulturnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Stockholm Film AB	0,0	0,0	0,0	0,0
Kultur totalt	0,0	0,0	0,0	0,0
Regionstyrelsen	0,0	0,0	0,0	0,0
Klimat- och regionutvecklingsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastigheter och service				
Fastighets- och servicenämnden	599,5	493,0	507,4	619,0
- varav serviceförvaltningen	6,0	-65,0	-65,6	7,0
- varav fastighetsförvaltningen	593,5	558,0	573,0	612,0
Locum AB	3,5	-12,1	0,0	4,0
Fastigheter och service totalt	603,0	480,9	507,4	623,0
Övriga				
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0	0,0
Landstingshuset Stockholm AB	-18,0	0,0	0,0	0,0
AB SLL Internfinans	1,0	0,0	0,0	0,0
Koncerngemensamma funktioner				
Skadekontot	0,0	0,0	0,0	0,0
Koncernfinansiering	-1 273,5	-1 224,2	45,4	1 661,6
Koncernjusteringar				
Totalt	141,5	8,8	1 221,2	3 587,6

*Avser resultat före bokslutsdispositioner och skatt, justerat för kostnadseffekt för förändrad diskonteringsränta för pensioner hos bolagen.

Per nämnd/verksamhet

Hälso- och sjukvårdsnämnden

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	75 137	68 180	70 272	67 938
- varav anslag	69 975	61 197	63 140	65 642
- varav statsbidrag	2 296	2 262	2 296	2 296
Köpt vård	-61 043	-53 940	-55 171	-54 870
Läkemedelsförmånen	-7 070	-7 230	-7 395	-6 399
Övriga kostnader inkl. finansnetto	-7 025	-7 009	-7 706	-6 669
Summa kostnader	-75 137	-68 180	-70 272	-67 938
Resultat	0	0	0	0

Primärvårdsnämnden

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	0	12 705	13 214	13 743
- varav anslag	0	12 705	13 214	13 743
Kostnader	0	-12 705	-13 214	-13 743
Resultat	0	0	0	0

Patientnämnden

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	34	39	41	37
- varav anslag	33	34	35	37
Kostnader	-34	-39	-41	-37
Resultat	0	0	0	0

Trafiknämnden inkl FUT

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	24 370	26 074	27 065	26 124
- varav anslag	10 512	12 171	12 705	13 218
- varav biljettintäkter	9 904	9 268	9 704	10 176
Summa kostnader	-23 966	-25 662	-26 758	-25 307
Resultat	404	412	307	817

Trafikförvaltningen

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	11 713	12 133	12 422	12 728
- varav anslag	10 469	10 807	11 182	11 635
Kostnader	-11 713	-12 101	-12 390	-12 696
Resultat	0	32	32	32

Förvaltning för utbyggd tunnelbana

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	237	399	511	402
- varav anslag	43	214	342	402
Kostnader	-237	-399	-511	-402
Resultat	0	0	0	0

AB Storstockholms Lokaltrafik

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	24 045	24 005	24 915	25 722
- varav biljettintäkter	9 920	9 284	9 720	10 176
Summa kostnader	-23 641	-23 675	-24 715	-24 941
Resultat	404	330	200	781

Färdtjänstverksamhet

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	1 795	1 783	1 828	1 895
- varav anslag	1 208	1 150	1 181	1 181
Kostnader	-1 791	-1 733	-1 753	-1 891
Resultat	4	50	75	4

Kulturnämnden

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	590	578	594	605
- varav anslag	555	530,3	569,3	593,3
Kostnader	-590	-578	-594	-605
Resultat	0	0	0	0

Regionledningskontoret

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	2 839	2 776	2 577	2 772
varav regionledningskontoret	514	557	558	558
- varav politiska organisation	210	205	205	205
- varav bidrag och övrigt	1 969	1 990	1 791	1 792
Kostnader	-2 839	-2 776	-2 577	-2 772
Resultat	0	0	0	0

Serviceförvaltningen

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	1 841	1 794	1 819	1 885
- varav anslag	0	0	0	0
Kostnader	-1 835	-1 859	-1 884	-1 878
Resultat	6	-65	-66	7
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>		6	7	7

Fastighetsförvaltningen

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	5 735	5 737	5 799	6 011
- varav anslag	0,0	0,0	0,0	0,0
Kostnader	-5 141	-5 179	-5 226	-5 399
Resultat	594	558	573	612

Fastighets- och servicenämnden

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	7 517	7 478	7 565	7 841
- varav anslag	0	0	0	0
Kostnader	-6 918	-6 985	-7 058	-7 222
Resultat	599	493	507	619
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>		564	580	619

Locum AB

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	391	389	390	404
Kostnader	-387	-401	-390	-400
Resultat	4	-12	0	4
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>		-12	-2	4

Revisorskontoret

	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Mkr				
Intäkter	39			
- varav anslag	37			
Kostnader	-39			
Resultat	0			

Skadekonto

	Budget	Budget	Plan	Plan
	2022	2023	2024	2025
Mkr				
Intäkter	18	18	18	18
Kostnader	-18	-18	-18	-18
Resultat	0	0	0	0

Klimat- och regionutvecklingsnämnden

	Budget	Budget	Plan	Plan
	2022	2023	2024	2025
Mkr				
Intäkter	0	164	167	174
- varav anslag	0	163	166	174
Kostnader	0	-164	-167	-174
Resultat	0	0	0	0

Stockholms läns sjukvårdsområde

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	232	242	262

Karolinska Universitetssjukhuset

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	42	44	47

Landstingshuset i Stockholm AB

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	-18	0	0

Södersjukhuset AB

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	15	21	23

Danderyds Sjukhus AB

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	11	24	26

Södertälje Sjukhus AB

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	4	5	5

S:t Eriks Ögonsjukhus AB

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	10	7	7

Folk tandvården Stockholms Län AB

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	100	-12	100
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>		<i>100</i>	<i>100</i>

Ambulanssjukvården i Storstockholm AB

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	6	6	6

Tobiasregistret AB

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	0	0	0

MediCarrier AB

	Budget	Budget	Plan
	2022	2023	2025
Mkr			
Resultat	1	4	10
<i>Resultat exklusive pensionseffekt</i>		<i>10</i>	<i>10</i>

Film Stockholm AB

	Budget	Budget	Plan
Mkr	2022	2023	2025
Resultat	0	0	0

Koncernfinansiering

	Budget	Budget	Plan	Plan
Mkr	2022	2023	2024	2025
Intäkter	101 054	109 399	113 941	111 741
	-102	-110	-113	-110
Kostnader	328	623	895	079
Resultat	-1 274	-1 224	45	1 662

Kommunalförbund

Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i
Norrtälje

	Utfall	Budget	Budget	Ändring	Plan	Plan
Mkr	2021	2022	2023	B23/22	2024	2025
Medlemsbidrag	1 780	1 764	1 862	5,5%	1 990	2 151

STHLM